

Delregional uppföljning av

Mot en cirkulär och hållbar framtid

GEMENSAM AVFALLSPLAN 2021-2030

För Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda

SAMMANFATTNING

Den gemensamma avfallsplanen för Sjuhärad antogs 2021 och sträcker sig till 2030. Fokus ligger på att skapa cirkularitet och arbeta sig uppåt i avfallstrappan*. Data som inhämtats för att bedöma måluppfyllelse i denna rapport berör året 2022. Vissa exempel från år 2023 förekommer och så även beskrivningar om utvecklingen av arbetet med avfallsplanen på en mer övergripande nivå.

Det är flera mål som ännu inte mätts för första gången och inget nollvärde finns att jämföra med. För dessa mål svarar snarare uppföljningen på hur långt arbetet med nollmätning och organisation har kommit, om åtgärder startats samt drar lärdomar för det fortsatta arbetet med genomförandet. Arbetet med uppföljningen ses som en påbörjad process och än finns mycket att göra innan kommunerna i Sjuhärad kan följa upp målen på en mer detaljerad nivå. Till exempel kommer det vara viktigt att arbeta med att siffersätta vissa av målen för att tydliggöra vad målen innebär och förstå hur långt kommunerna kommit i måluppfyllelsen.

* Avfallstrappan är ett EU-direktiv som är antaget i den svenska miljöbalken och styr hur vårt avfall ska tas om hand. Avfallstrappans fem nivåer är minimera, återanvända, återvinna, utvinna energi och deponera.

Slutsatserna av årets uppföljning är att det är fortsatt viktigt att arbeta med förankring, ansvarsfördelning och organisation inom kommunerna för att kunna accelerera arbetet framöver. Att tillgängliggöra ekonomiska och personella resurser är också av stor vikt. Samtidigt kan det inom vissa mål finnas ekonomiska vinster att göra.

Kommunerna har tagit kliv framåt när det gäller möbelåterbruk och har goda rutiner för att mäta matsvinn i sina verksamheter. Större utmaningar finns när det gäller att mäta och implementera källsortering i kommunala verksamheter, öka livslängden på elektronik eller arbeta med att minska engångsartiklar.

Cirkulär och hållbar upphandling och inköp kommer spela en viktig roll för arbetet framöver då det kan påverka många av målen.

Samverkan och samarbete är betydande för att kommunerna ska nå målen i avfallsplanen. Det skapar synergieffekter, ger mer resurser, tillgängliggör kompetens och bidrar med energi och inspiration.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	3
ARBETSSÄTT	4
GENOMFÖRANDE AV AVFALLSPLANEN	5
METOD FÖR UPPFÖLJNING	8
LÄSHÄNVISNINGAR	12
MÅLUPPFYLLELSE	13
• MÅLOMRÅDE 1	16
• MÅLOMRÅDE 2	20
• MÅLOMRÅDE 3	24
• MÅLOMRÅDE 4	29
• MÅLOMRÅDE 5	34
• MÅLOMRÅDE 6	36
SLUTSATSER OCH REFLEKTION	38

BAKGRUND

Den gemensamma avfallsplanen Mot en cirkulär och hållbar framtid är antagen i kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda och gäller mellan 2021–2030. Avfallsplanen innehåller 6 målområden med totalt 16 mål. Syftet med en gemensam avfallsplan är att tillsammans över kommungränserna verka för att förebygga att avfall uppstår, minska avfallets farlighet, minska negativ miljöpåverkan och klimatpåverkan och arbeta för en långsiktigt hållbar region.

I avfallsplanen redogörs indikatorer samt en åtgärdsbank för samtliga mål. Ett ökat cirkulärt system och avfallsminimering är identifierat som en viktig del i att minska miljöpåverkan och det framhävs även att hela kommunen måste involveras för att målen i avfallsplanen ska nås. Kommunerna är ansvariga för kommunspecifik uppföljning av sin avfallsplan och för mer detaljerad statistik kontaktas respektive kommun. Processledaren på Boråsregionen sammanställer uppföljningen mer övergripande på delregional nivå.

Denna rapport är den andra sammanställningen av arbetet med avfallsplanen. Data inhämtas från året 2022 men rapporten beskriver i viss mån processer och åtgärder under året 2023. Vissa mål har ännu inte mätts för första gången och inget nollvärde finns att jämföra med. Att svara på måluppfyllelse är därför svårt och inom vissa områden förväntas rapporten snarare svara på hur långt arbetet med nollmätning och organisation kommit samt om åtgärder startats.

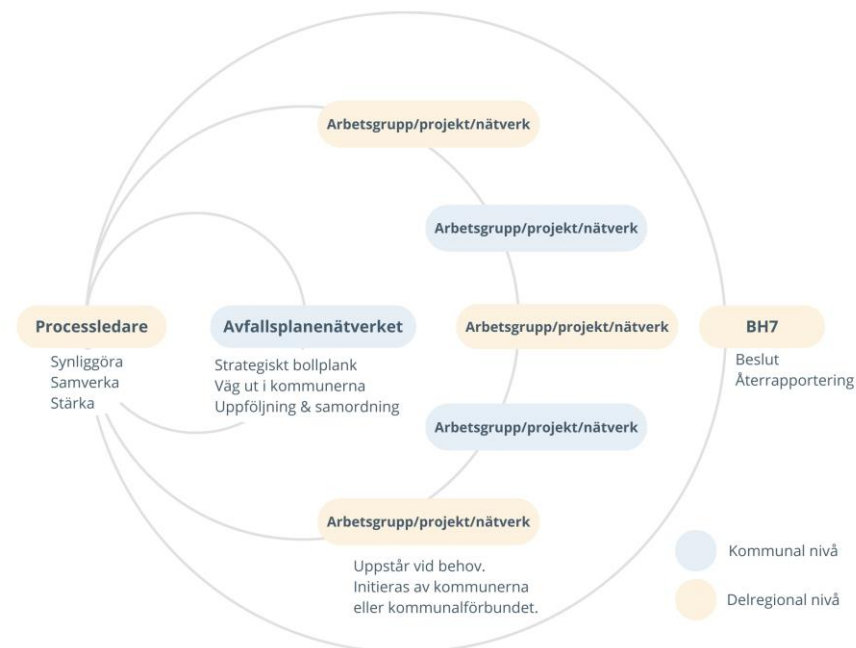

ARBETSSÄTT

I Boråsregionen finns ett avfallsplanenätverk med representanter från alla åtta kommuner samt de kommunala avfalls- och energibolagen. Denna gruppering är en viktig del i avfallsplanens genomförande genom att de agerar som samordnare för avfallsplanen gentemot sin kommun, se figur 1. Det bör förtydligas att ansvaret för genomförande av specifika mål inte ligger på denna grupp. Deras roll är att vara en väg ut i kommunerna för att sprida kunskap och möjliggöra ytterligare samverkan, samordna uppföljningen och bistå i att organisera arbetet i den egna kommunen.

För att öka samverkan mellan kommunerna, verka för kommungemensamma insatser och samordna uppföljning har en processledare för avfallsplanen tillsatts. Denna arbetar på Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund och startade sin anställning i augusti 2022 och finansieras av kommunerna. I juni 2023 beslutade direktionen att permanenta processledarfunktionen på kommunalförbundet för att möjliggöra långsiktig samverkan gällande avfallsplanen.

Under de första åren sedan avfallsplanen antogs har mycket fokus legat på att organisera sig, både på en delregional nivå och i kommunerna. För att arbeta med genomförandet av specifika mål har arbetsgrupper eller projekt startats. Till exempel har en grupp med kommunrepresentanter som fokuserar på målområde 5 Fimpa skräpet startats.

Figur 1 Visar hur arbetet med avfallsplanen är organiserat.

GENOMFÖRANDE AV AVFALLSPLANEN

Delregional samverkan skapar möjligheter

Under året som gått har den gemensamma avfallsplanen möjliggjort samverkan mellan kommunerna. Att ha samma mål gör att det blir enklare att hitta lösningar och diskutera utmaningar tillsammans. Avfallsplanens målområden överlappar dessutom med Klimat 2030 - Kommunernas Klimatlöften, Utvecklingsstrategin för Sjuhärad och andra styrdokument hos kommunerna. Detta gör att arbetet med avfallsplanen som gemensamt dokument ger ytterligare kraft till samarbetet mellan kommunerna. Processledaren har i sin roll kunnat nätverka regionalt och nationellt och har därmed både kunnat inhämta kunskap och erfarenhet såväl som delat goda exempel från Sjuhärad.

Exempel på processer som faciliterats av processledaren under 2023

- Boråsregionen deltar i det externt finansierat projektet Upphandling Väst gällande cirkulär upphandling där IVL Svenska Miljöinstitutet är projektägare.
- Boråsregionen har sammanställt en ansökan till Västra Götalandsregionen för att få medel att genomföra en förstudie gällande kommunal insamling av textil.
- Kommunerna har gemensamt upphandlat en enkät som ska undersöka måluppfyllelsen inom vissa målområdena och genomföras 2024. Arbetet har processletts genom Boråsregionen.
- Processledaren faciliterar träffar för de grupper och nätverk som önskar samverka kring måluppfyllelse i avfallsplanen.

GENOMFÖRANDE AV AVFALLSPLANEN

Kunskap och förankring är viktigt

Att arbeta med att höja kunskapen om avfallsplanen och målens innebörd är viktigt för att skapa engagemang och handling. Detta har gjorts genom digitala webinarer, mindre och större event och kommunikativa verktyg. Under 2023 har till exempel följande hänt:

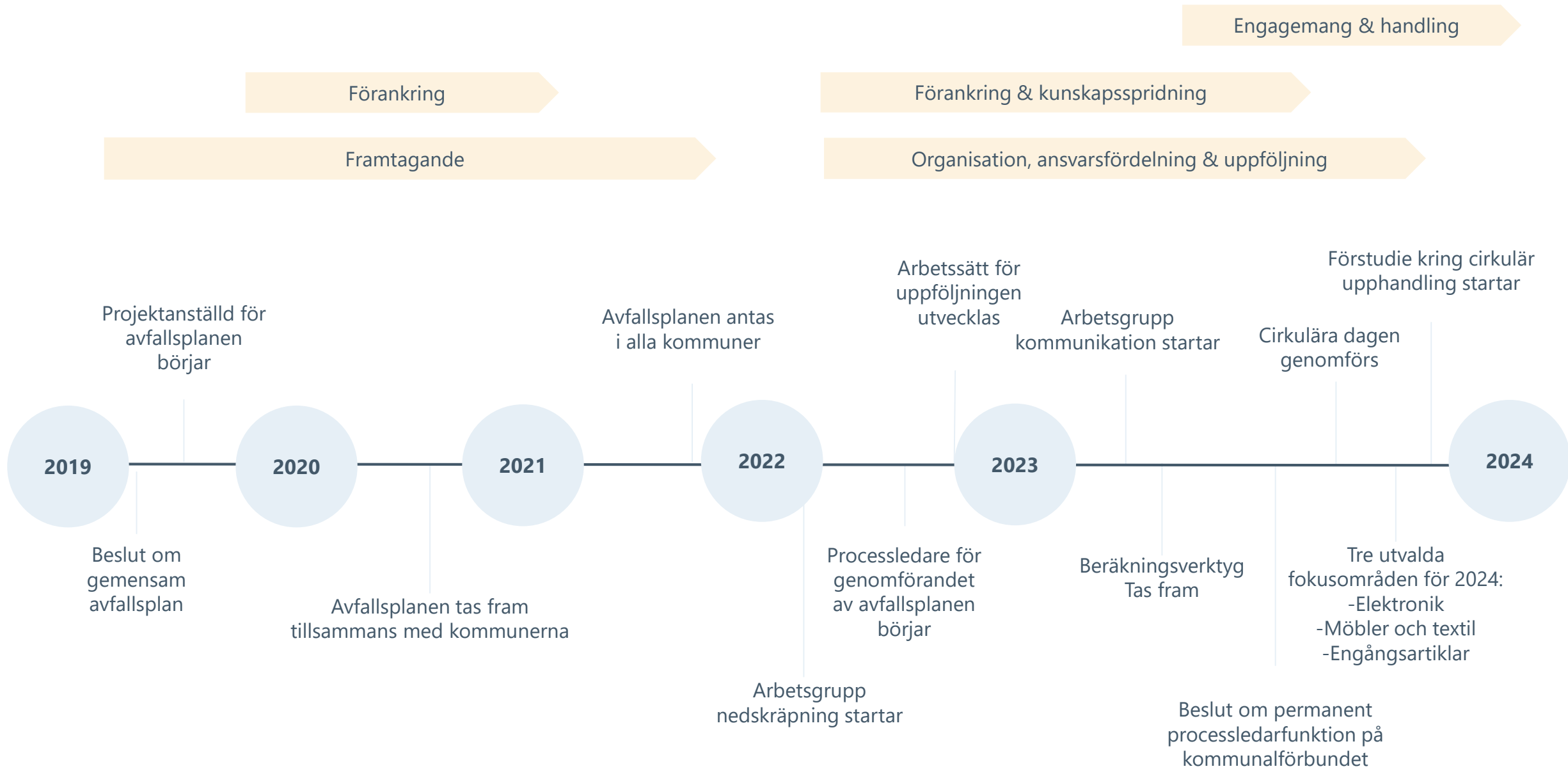
- I oktober samlades cirka 90 tjänstepersoner från samtliga kommuner på *Cirkulära dagen* för att lära sig mer om nudging och samverkan, och för att knyta nya kontakter med varandra.
- Under året har processledaren bjudit in till digitala introduktioner till avfallsplanen som varit öppna för samtliga tjänstepersoner i Sjuhärads kommuner.
- För att accelerera arbetet med avfallsplanen och hjälpa kommunerna att identifiera och prioritera bland åtgärder har ett interaktivt digitalt beräkningsverktyg tagits fram. Verktöget har utformats för att i stora drag beräkna och visualisera miljömässiga och ekonomiska effekter av kommunernas arbete med avfallsplanen.

Ansvarsfördelning och genomförande inom kommunen

Kommunen ansvarar för avfallsplanen och samtliga verksamheter i kommunen har en viktig roll i genomförandet av avfallsplanen. Kommunen behöver säkerställa att ansvar för genomförandet tydliggörs, att nödvändiga processer skapas samt att resurser tillsätts. Detta kan göras genom att ta fram en handlingsplan eller på annat sätt tydliggöra hur avfallsplanens mål och åtgärder ska genomföras.

Kommunerna har kommit olika långt i arbetet med intern organisation gällande avfallsplanen men det går att se tydliga framgångar och arbetet är på många sätt uppstartat. Vissa kommuner har tillsatt arbetsgrupper eller kontaktpersoner för avfallsplanen, integrerat avfallsplanen i uppföljningssystem som stratsys eller fått med det i budgetarbetet.

Mycket arbete görs av avfallsplanenätverkets representanter och processledaren för att höja kunskap och engagemang för avfallsplanens innebörd och mål.

Figur 2 Tidslinje som visar processen kring avfallsplanen från 2019 till slutet av 2023.

METOD FÖR UPPFÖLJNING

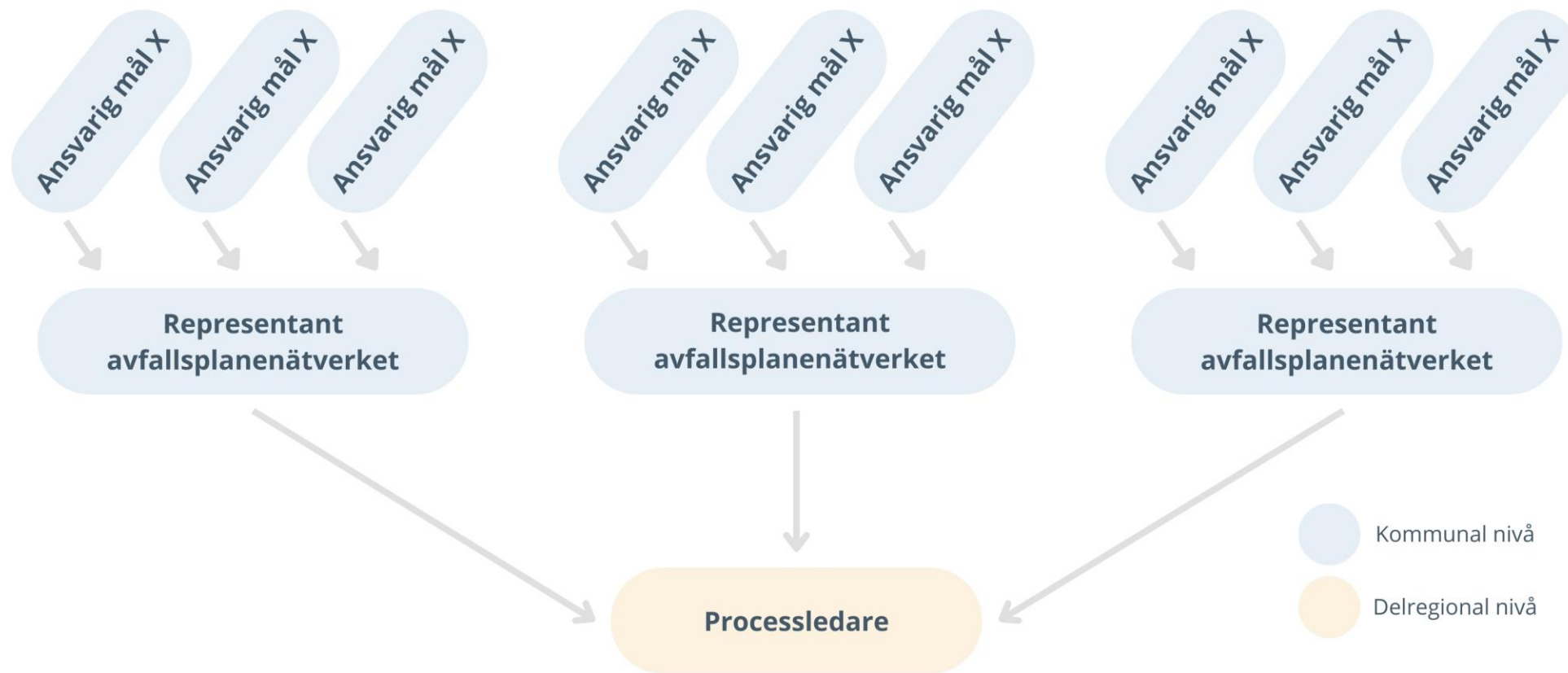
Att arbeta med organisation, ansvarsfördelning och metod för uppföljning har varit fortsatt viktigt även under 2023. Dock har kommunerna kommit olika långt i detta arbete beroende på resurser och förutsättningar. I många kommuner har de nollmätningar som måluppfyllelsen ska mätas mot inte kunnat göras enligt beskrivet i avfallsplanen av olika skäl. Det kan handla om osäkerhet hur mätningen ska gå till, vem som ska utföra den eller tidsbrist. Beroende på hur långt kommunen har kommit har de haft olika möjligheter att ge input till årets utvärdering.

Det är värt att notera att uppföljning kräver både personella och ekonomiska resurser och en väletablerad organisation kring hur data ska samlas in. Arbetet med uppföljning har därför av avfallsplanenätverket och processledaren setts som en process där arbetet kommer finjusteras framöver. I de fall då tydliga riktlinjer saknas för hur mätning ska gå till arbetar avfallsplanenätverket tillsammans med processledaren för att ta fram metodförslag.

Arbetsätt

Uppföljningen av avfallsplanen görs i flera steg, se figur 3. Ansvar för uppföljning av målen i varje kommun har de som är utpekade som ansvariga för målen i avfallsplanens bilaga 2. Representanten i avfallsplanenätverket har ansvar över att resultaten sammanställs för sin kommun och förser processledaren med en mer övergripande sammanfattning gällande måluppfyllelsen. Processledaren på kommunalförbundet har huvudansvaret för att uppföljningen av planen sker och ska sammanställa uppföljningen på en delregional nivå.

Sammanställningen i denna rapport innehåller inga detaljer så som siffror eller antal uppnådda indikatorer. Istället syftar denna rapport till att ge en mer övergripande bild av hur arbetet och måluppfyllelsen fortgår i det stora hela i vår region.

Ansvar för uppföljning av målen har de som är utpekade som ansvariga för målen i bilaga 2.

Representanten i avfallsplanenätverket har ansvar över att resultaten sammanställs för sin kommun.

Processledaren på kommunalförbundet sammanställer uppföljningen på en delregional nivå.

Figur 3 visar process och ansvarsfördelning för uppföljning av avfallsplanen.

METOD FÖR UPPFÖLJNING

Insamling av data

Kommuner och verksamheter har olika tidpunkter då data samlas in som är relevant för avfallsplanens uppföljning. Utöver det så använder sig kommunerna av olika verktyg och metoder för insamling. För att underlätta för kommunerna arbetar processledaren och avfallsplanenätverket med att synka arbetet med uppföljning med andra tidslinjer och system. Därmed sker sammanställningen på delregional nivå med en sådan tidsplan att samtliga kommuner först hinner sammanställa egna utvärderingar. Data som inhämtats för att bedöma måluppfyllelse i denna rapport berör året 2022. Vissa exempel från år 2023 förekommer och så även beskrivningar om utvecklingen av arbetet med avfallsplanen på en mer övergripande nivå.

Arbetet har justerats och nu finns ett årshjul som avfallsplanenätverket kommer sträva efter för kommande uppföljningar, se figur 4.

Begränsningar

Indikatorerna i avfallsplanens mål skiljer sig åt och kan handla om såväl konkreta siffror i kilo eller antal, som att bedömningar om vissa rutiner finns på plats. Mycket arbete har gjorts med att ta fram riktlinjer och guider för mätning men det finns ändå mycket utrymme för bedömningar som i viss mån kan ses som subjektiva.

Att arbeta med uppföljningen ses mer som en metod för att stämma av arbetet, hitta nycklar för framgång och ta tag i gemensamma utmaningar än att kunna återge exakt och detaljerad måluppfyllelse.

Övrigt

Var 4e år ska avfallsplanen revideras. I och med detta önskar kommunerna göra en mer specifik uppföljning på delregional nivå där kommunernas uppföljning och mätetal jämförs.

Delregional sammanställning - Rapport

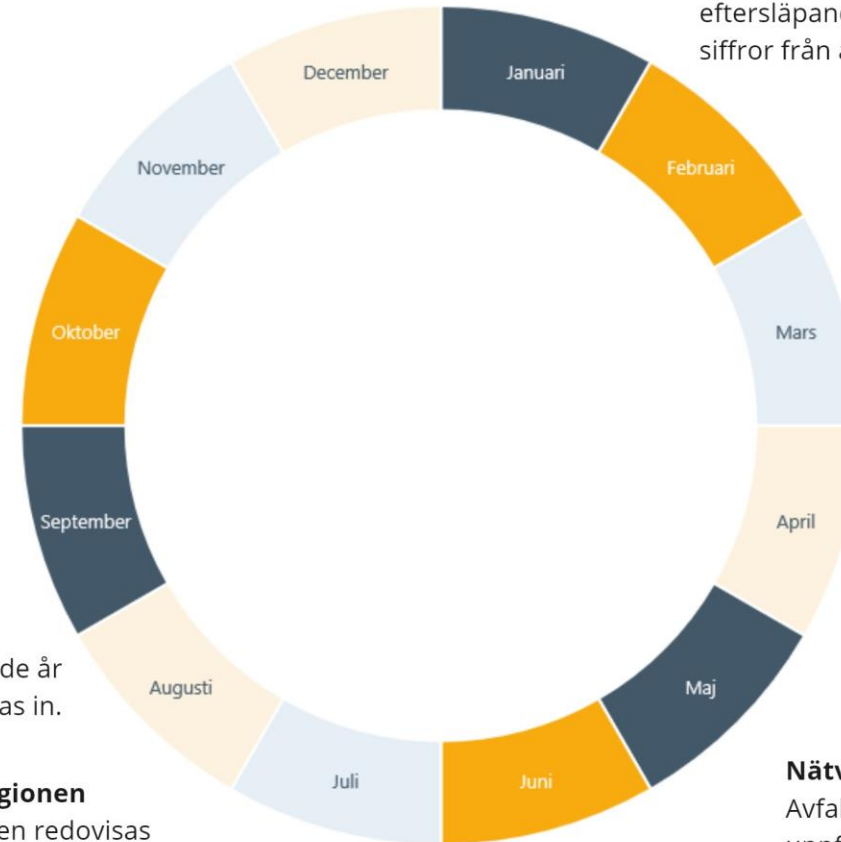
Processledaren färdigställer rapporten och delar med kommunerna.

Delregional sammanställning

Kommunerna skickar in den övergripande sammanställningen av kommunens uppföljning till processledaren. I den redovisas siffror från föregående år och aktiviteter fram tills att sammanställningen skickas in.

Delårsbokslut Boråsregionen

Arbetet med avfallsplanen redovisas väldigt kortfattat i Boråsregionens handlingsplan.

Årsbokslut Boråsregionen

Rapporten delregional uppföljning bifogas som bilaga till årsbokslutet. Siffror kommer att vara eftersläpande. Exempel: I januari 2024 redovisas siffror från året 2022.

Nulägesrapport BH7

Avfallsplanens uppföljning och nulägesrapport presenteras för BH7

April

Siffror från avfall web redovisas för föregående år. Kommunerna genomför uppföljning av avfallsplanen kommunvis.

Delårsbokslut Boråsregionen

Arbetet med avfallsplanen redovisas väldigt kortfattat i Boråsregionens handlingsplan.

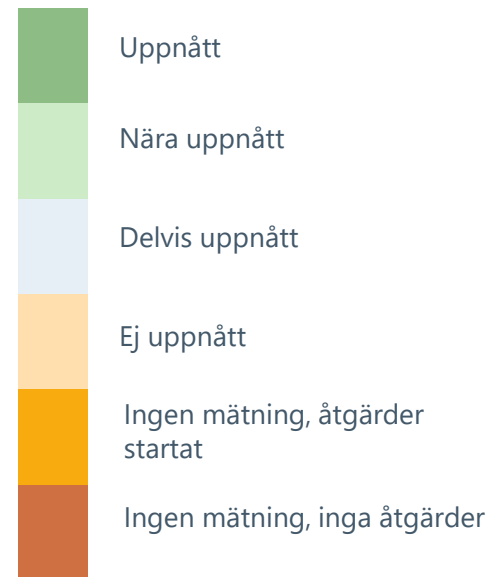
Nätverksträff Maj

Avfallsnätverket träffas för att jämföra och diskutera uppföljningen. Hur långt har respektive kommun kommit? Finns gemensamma utmaningar? Diskussionen kan fungera som underlag för reflektioner som skrivs in i den delregionala sammanställningen.

Figur 4 visar det årshjul som kommer vägleda arbetet med uppföljning av avfallsplanen från 2024.

LÄSHÄNVISNINGAR

I följande kapitel beskrivs måluppfyllelse för respektive mål samt måluppfyllelse för respektive kommun. Därefter beskrivs varje mål kort med status och pågående åtgärder inom de olika målen i avfallsplanen. Eftersom det är svårt att inhämta information från alla verksamheter runt om kommunerna är det värt att notera att följande exempel långt ifrån representerar allt som pågår gällande avfallsplanen. Följande baseras på den uppföljning som avfallsnätverket försett processledaren med i slutet av 2023, data gällande måluppfyllelse kommer från år 2022 med vissa exempel på åtgärder från 2023.

Figur 5 visar den skala som använts när kommunerna återgett arbete och måluppfyllelse för respektive mål.

MÅLUPPFYLLELSE

Mönster och variationer bland målen

Måluppföljningen bland kommunerna visar tydliga mönster och variationer. Bland samtliga kommuner är det endast mål 1.1 och 4.3 som följs upp konsekvent. Målområdena 2 och 3 är mer utmanande att följa upp, även om det finns flera som aktivt genomför åtgärder inom dessa områden. Se figur 6 för en sammanställning av måluppfyllelsen för respektive mål.

För mål 4.3 och 4.4 kan vi notera en betydande måluppfyllelse. Det är en positiv trend och det kan finnas lärdomar att dra från arbetet med dessa mål. Dock har kommunerna själva reflekterat över att målen inte är siffersatta och det finns en ovisshet i hur mycket något ska öka eller minska för att målet ska anses vara uppfyllt. Detta gäller för flera mål där mätning ännu inte påbörjats och att arbete kring att fastställa mer specifika mål kommer vara viktigt i arbetet framöver.

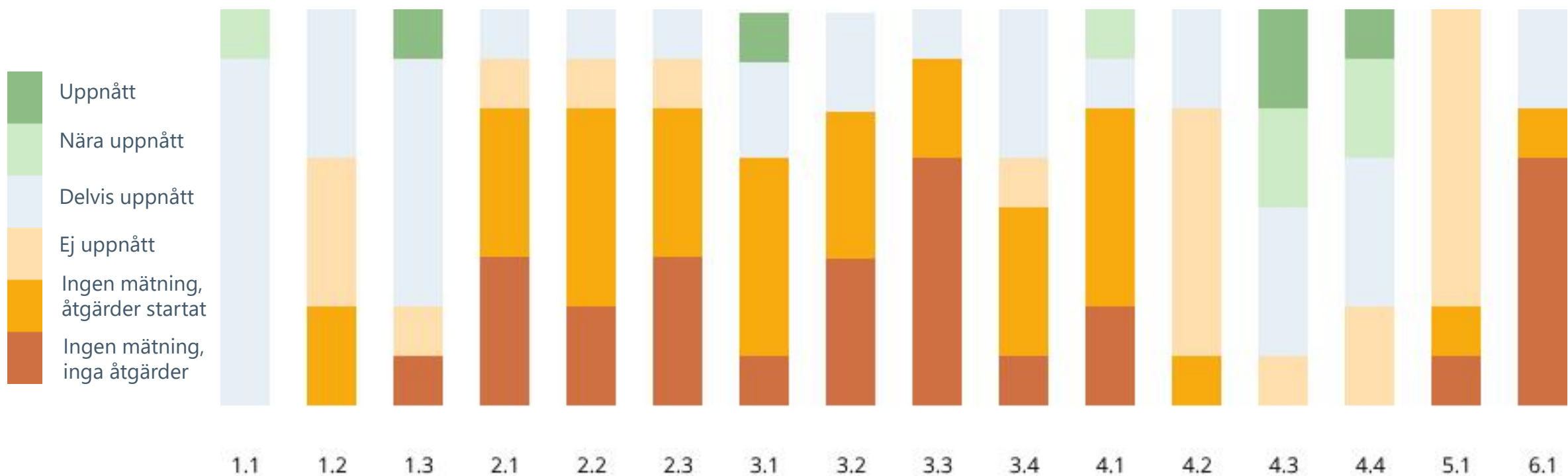
Gällande mål 4.2 och 5.1 framkommer en motsatt bild. Även om uppföljningen av dessa mål sker i hög utsträckning, visar resultaten en låg måluppfyllelse. Detta indikerar att det kan finnas utmaningar eller svårigheter som hindrar kommunerna

från att uppnå de specifika målen, trots att de aktivt övervakar och följer upp dem. Det är viktigt att identifiera och adressera dessa hinder för att förbättra måluppfyllelsen inom dessa områden.

Kommunernas uppföljning av målen

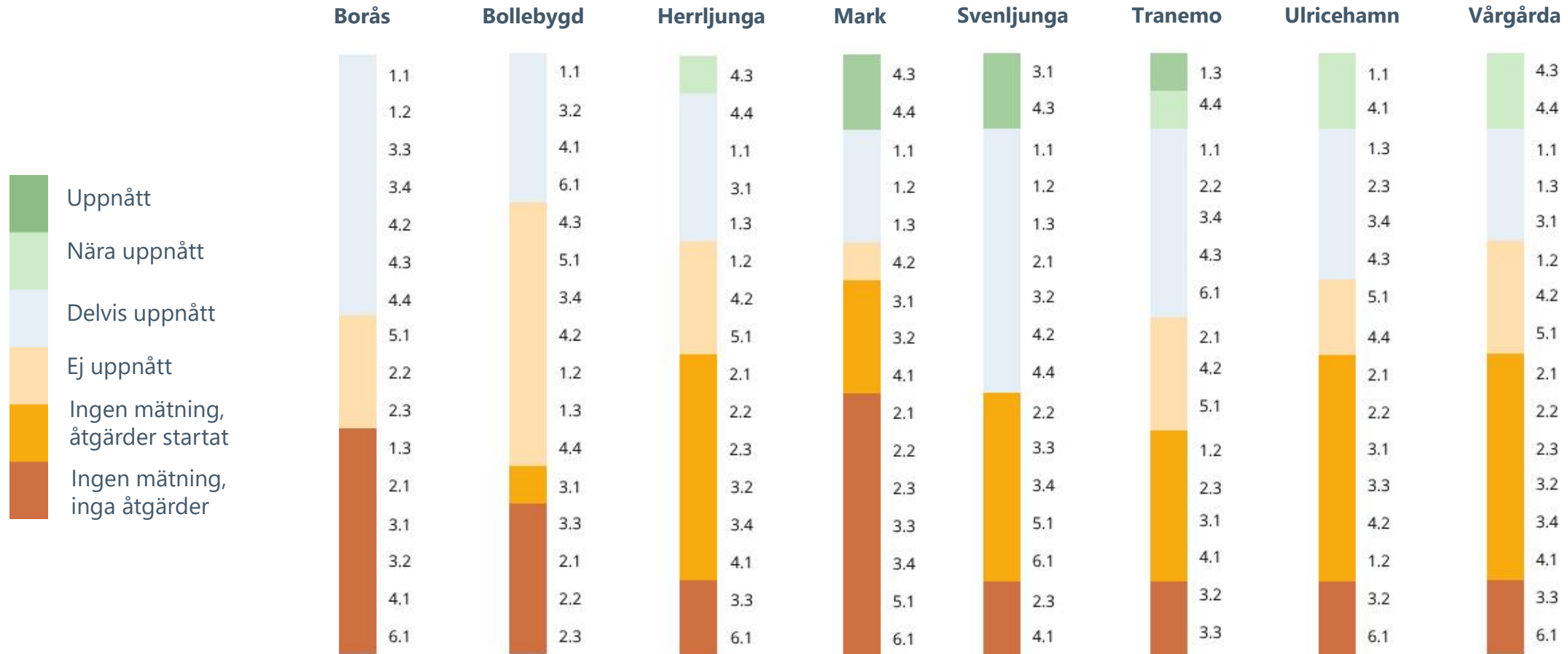
Ingen av kommunerna har en fullständig uppföljning av samtliga mål. Tre kommuner har följt upp över hälften av målen, vilket indikerar en bred och omfattande övervakning av sina utvecklingsmål. Fem kommuner har följt upp färre än hälften eller exakt hälften av målen i avfallsplanen. Se en sammanställning över respektives kommuns mål i figur 7.

MÅLUPPFYLLELSE FÖR RESPEKTIVE MÅL

Figur 6 visar en samlad bild av samtliga mål i avfallsplanen och måluppfyllelsen inom respektive mål.

MÅLUPPFYLLELSE FÖR RESPEKTIVE KOMMUN

Figur 7 visar samtliga kommuners måluppfyllelse inom respektive mål.

Målområde 1: Hushåll med maten

Reflektioner och rekommendationer

Inom målområde 1 har flera medlemskommuner i Boråsregionen ett väletablerat arbetssätt för att följa upp och minska matsvinn i såväl kommunens verksamheter som bland kommuninvånarna.

För att på delregional nivå nå målen inom målområde 1 rekommenderas fortsatt arbete med att hitta former för systematiska åtgärder samt arbetssätt för kontinuerlig uppföljning.

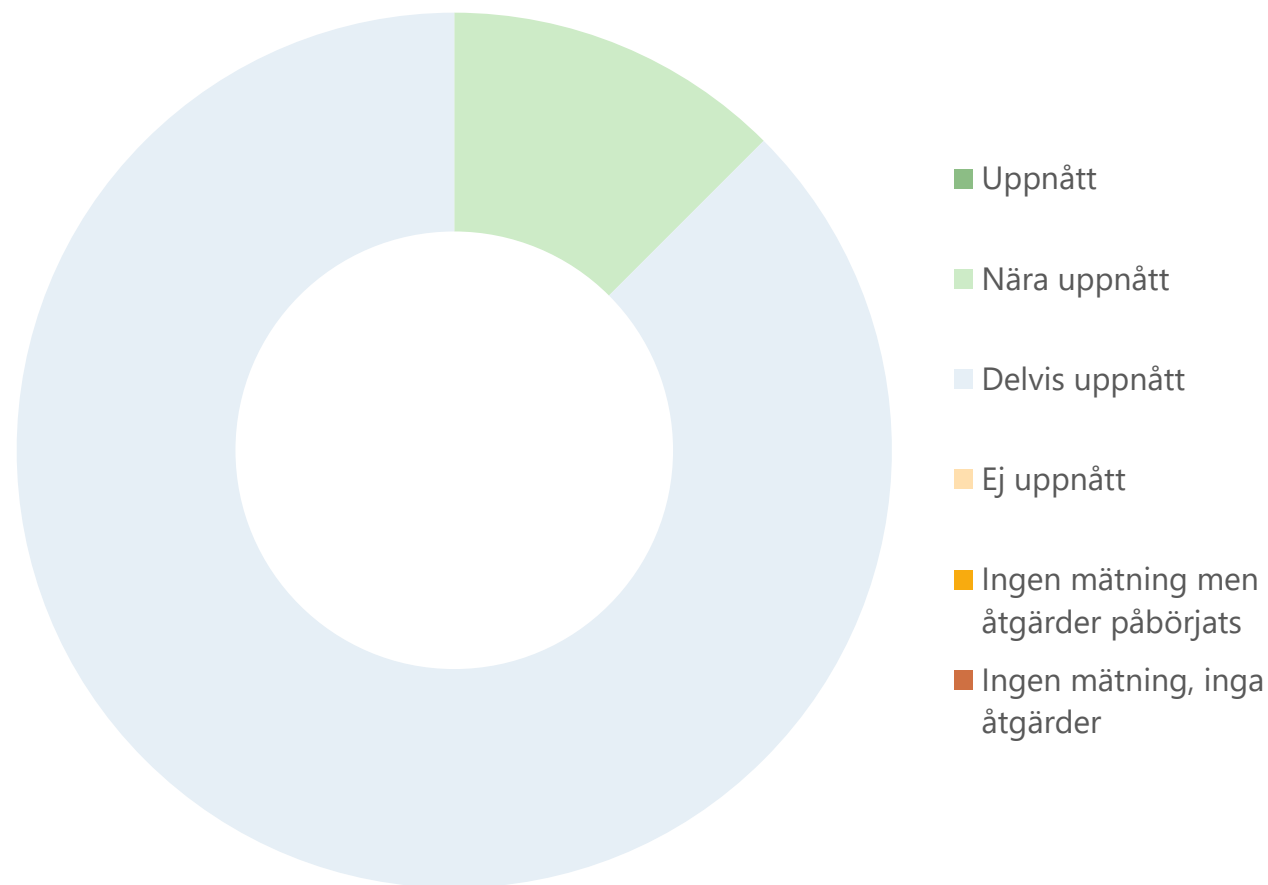
Mål 1.1

Matsvinnet ska minska till 35 g/portion i kommunens verksamheter

Samtliga kommuner mäter matsvinn i en eller flera verksamheter. Det sker samverkan mellan kommunernas verksamheter och åtgärder pågår men i dagsläget behöver matsvinnet fortsätta minska för att nå målet.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Svenljunga kommun** har investerat i matsvinnsvåg som används i verksamheterna för att bl.a. mäta och öka förståelsen för matsvinn.
- **Bollebygds kommun** har ett aktivt matsvinnsarbete inom skolan med extra fokus på att minska serveringssvinnet.
- **Vårgårda kommun** mäter matsvinnet i skolan under alla skoldagar året om.

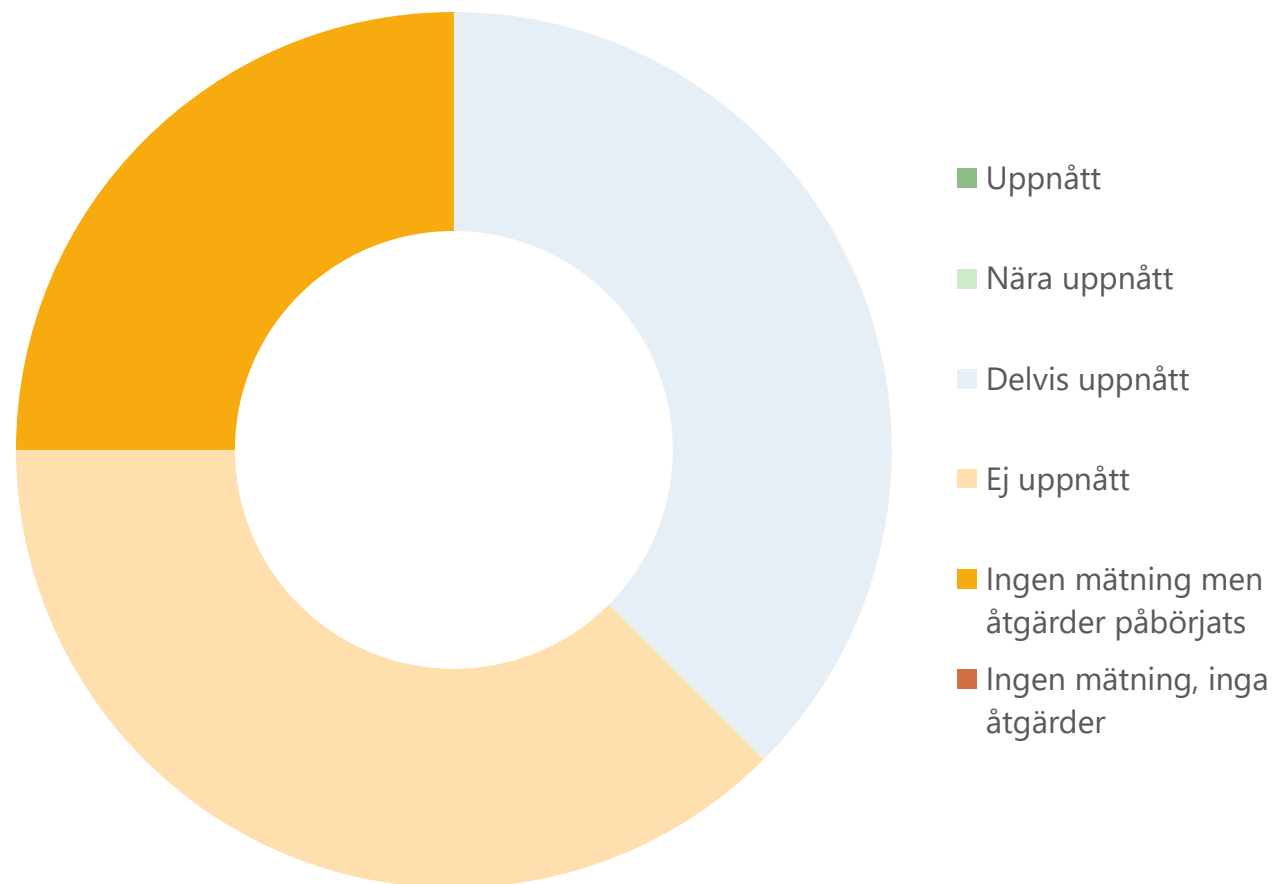
Mål 1.2

Matsvinnet ska minska med 50 % per invånare jämfört med år 2021

Majoriteten av kommunerna mäter matsvinn även bland kommuninvånarna men i dagsläget behöver matsvinnet fortsätta minska för att nå målet.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Svenljunga kommun** anordnade ett matsvinnsevent samt informationsinsatser i sociala medier.
- **Borås Stad** uppdaterat sin hemsida kring hur man kan minska matsvinnet samt planerar för riktade kommunikationsinsatser.

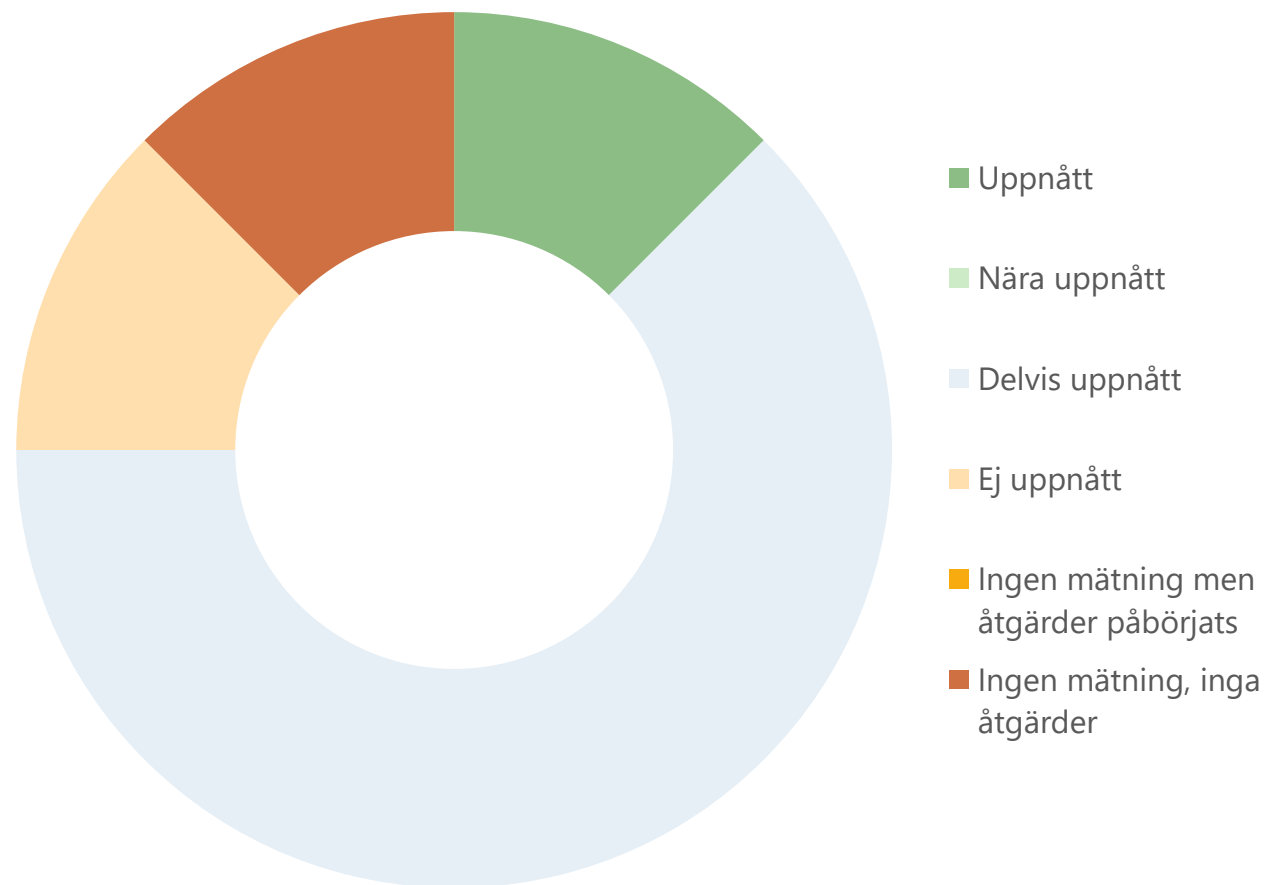
Mål 1.3

Minst 60 % av uppkommet matavfall ska gå till näringsåtervinning och biogasproduktion eller annat miljömässigt motsvarande ändamål

De flesta kommuner har gjort en nollmätning. Många kommuner har redan kommit en bit på vägen för att uppnå detta mål men jobbar inte aktivt med åtgärder i nuläget.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Svenljunga kommun** finns fyrfackssystem där matavfall ingår och sorteras separat. 100% av matavfallet går till biogasanläggningen i Halmstad.
- **Ulricehamns Energi** har gjort en kampanj riktad till hushållen för bättre sortering av matavfall.

Målområde 2: Konsumera hållbart

Reflektioner och rekommendationer

Inom målområde 2 saknas uppföljning inom flera mål. På kommunal nivå kan ett ökat samarbete med kommunens upphandling- och inköpsenhet underlätta uppföljning och åtgärder för mål 2.1 och 2.2.

För att på delregional nivå nå målen inom målområde 2 rekommenderas extra fokus på att hitta arbetssätt för kontinuerlig uppföljning parallellt med att testa och utveckla effektiva åtgärder.

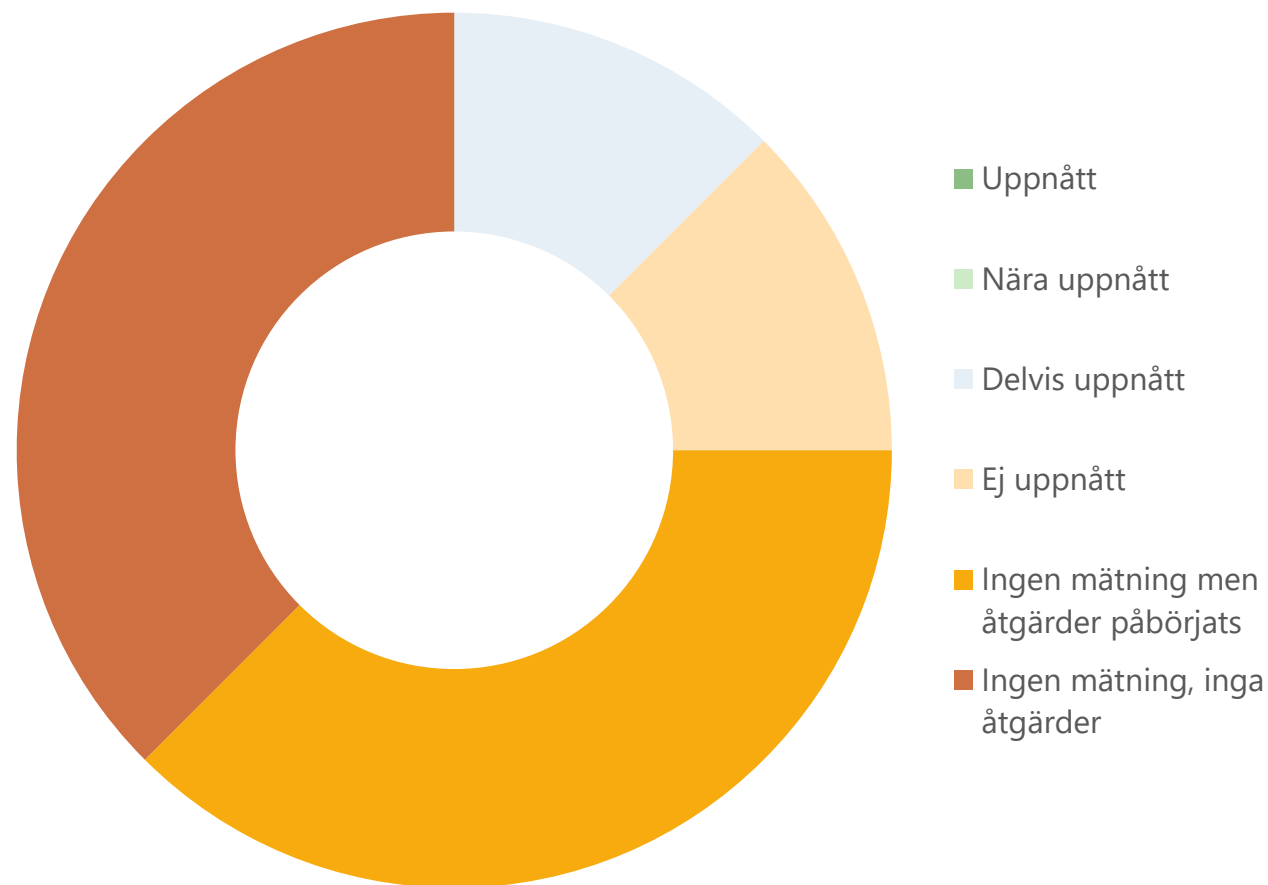
Mål 2.1

Konsumtionen av engångsartiklar i kommunens verksamheter ska minska jämfört med år 2022

Få kommuner har genomfört mätning gällande mål 2.1. Vissa kommuner har genomfört åtgärder. Arbetet för att gemensamt ta fram metoder och guider för mätning har påbörjats. Det fattas en närmare definition kring hur mycket minskning målet ska innebära för respektive kommun.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Herrljunga kommun** försöker minska mängden engångsartiklar bland annat genom att sluta med engångsmuggar i kommunhusets café.
- I **Vårgårda kommun** har Vård- och omsorg samt förskolorna beställt skoskydd för flergångsanvändning.

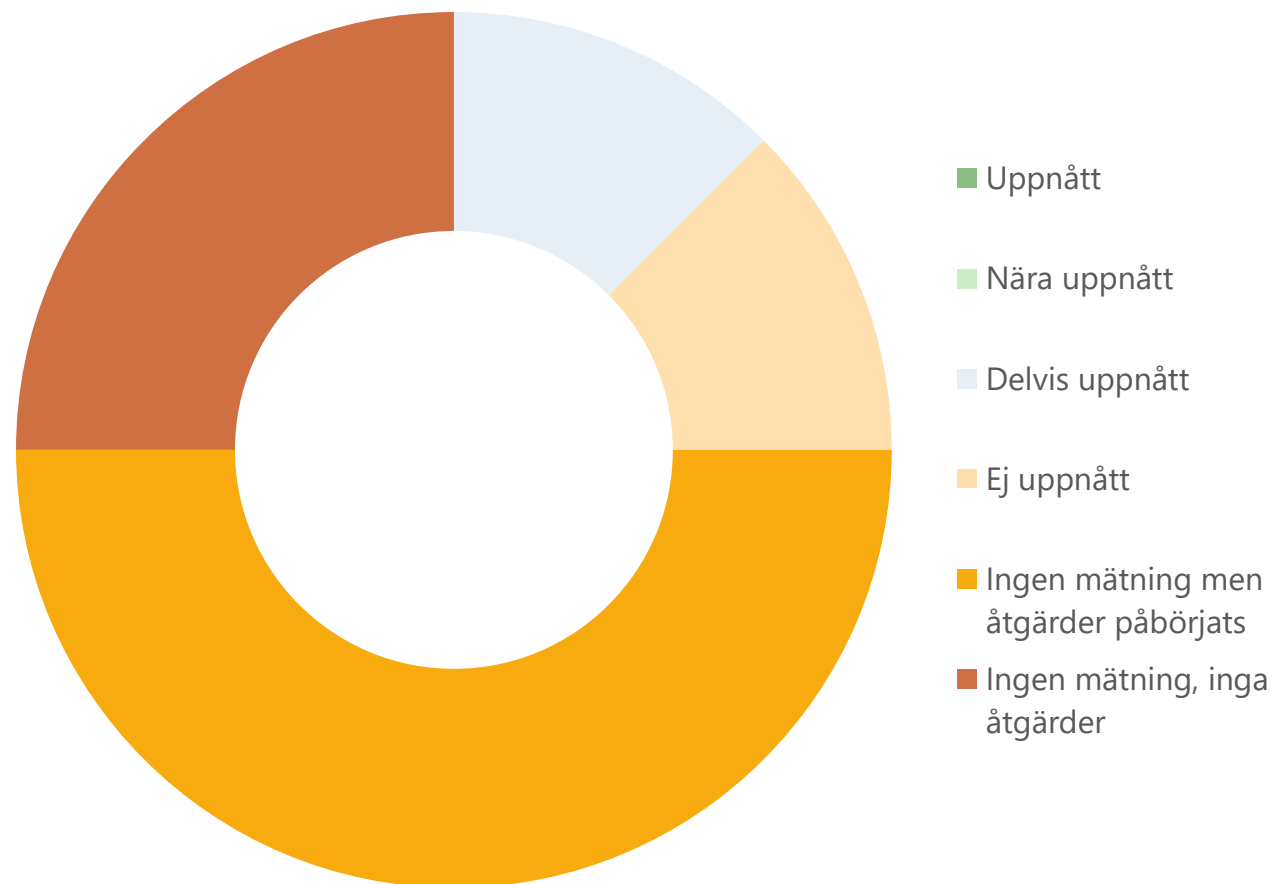
Mål 2.2

Livslängden på arbetskläder i kommunens verksamheter ska öka jämfört med år 2022

Endast två kommuner har genomfört nollmätning av målet. Majoriteten av kommunerna har genomfört åtgärder eller påbörjat arbetet med målet. Det fattas en närmare definition kring hur mycket andelen ska öka för respektive kommun för att målet ska anses uppfyllt.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Ulricehamns kommun** finns det möjlighet till reparationer av kläder i deras avtal.
- Inom socialförvaltningen i **Svenljunga kommun** finns en verksamhet som reparerar arbetskläder.
- I **Tranemo kommun** frångår kommunen namnade kläder vid vissa enheter för att kunna återanvända kläderna.
- I **Bollebygds kommun** finns inget enhetligt system än men vissa enheter arbetar med frågan, ex sparar kläder när någon slutar som nyanställda får ta över.

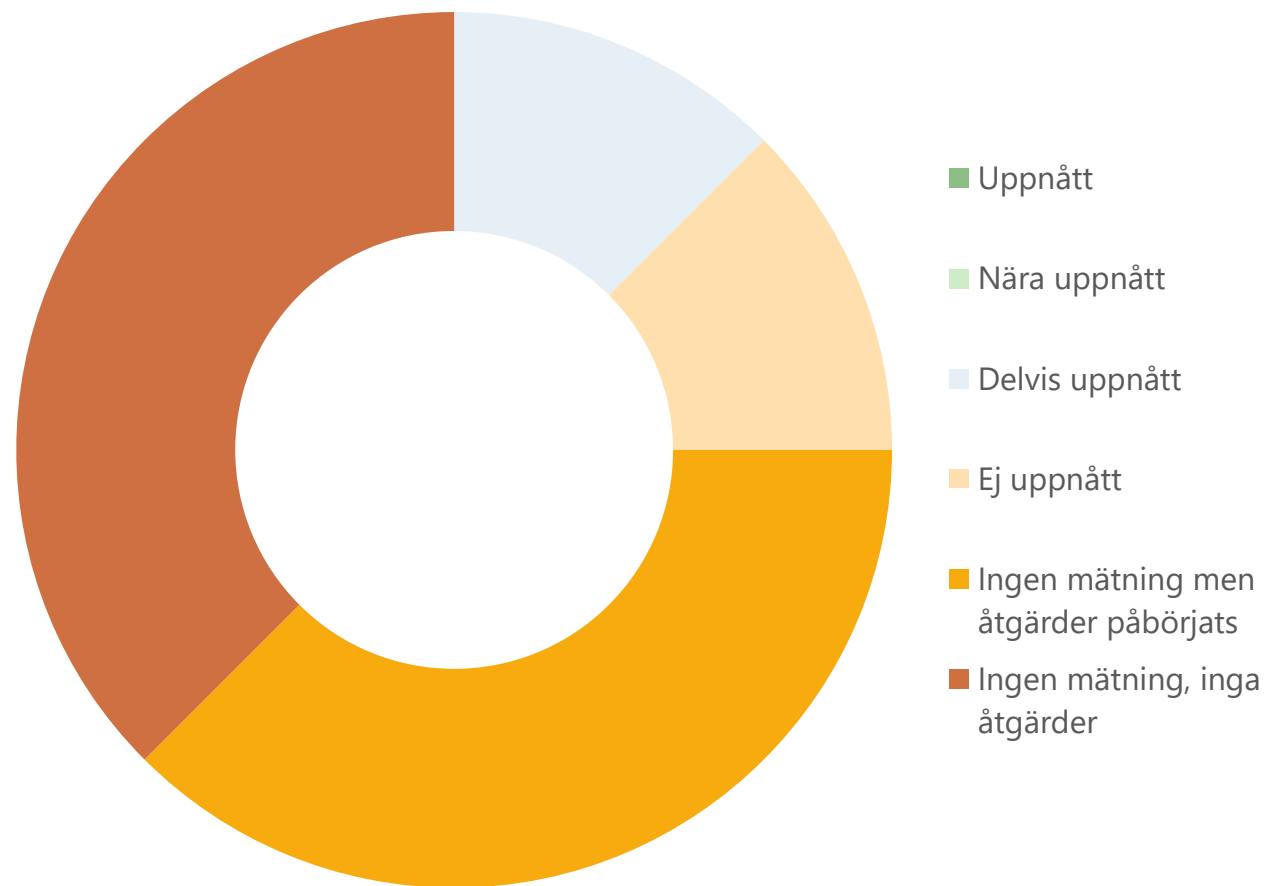
Mål 2.3

Invånarnas förståelse om kopplingen mellan konsumtionsbeteende, avfallsmängder och miljöpåverkan ska öka jämfört med år 2023

I dagsläget har de flesta kommuner inga mätetal för indikatorerna gällande mål 2.3. Några kommuner får in mätetal från återvinningscentralerna och kommunerna siktar även på att genomföra en gemensam enkät under 2024. Några få kommuner har genomfört insatser för att arbeta mot målet. Det fattas en närmare definition kring hur mycket andelen ska öka för respektive kommun för att målet ska anses uppfyllt.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Herrljunga kommun** anordnade Minimeringsmästarna under 2022.
- I **Borås Stad** finns planer på ett textilprojekt som rör insamling av all textil samt sortering för återanvändning och återvinning. Det är fortfarande i planeringsfasen, kommunerna som medverkar i avfallsplanen har fått frågan om intresse finns för att medverka.

Målområde 3: Använd de resurser vi har

Reflektioner och rekommendationer

Inom målområde 3 saknas uppföljning inom flera mål. På kommunal nivå kan ett ökat samarbete med kommunens upphandling- och inköpsenhet underlätta uppföljning och åtgärder för mål 3.1 och 3.2.

För att på delregional nivå nå målen inom målområde 3 rekommenderas extra fokus på att hitta arbetssätt för kontinuerlig uppföljning parallellt med att testa och utveckla effektiva åtgärder.

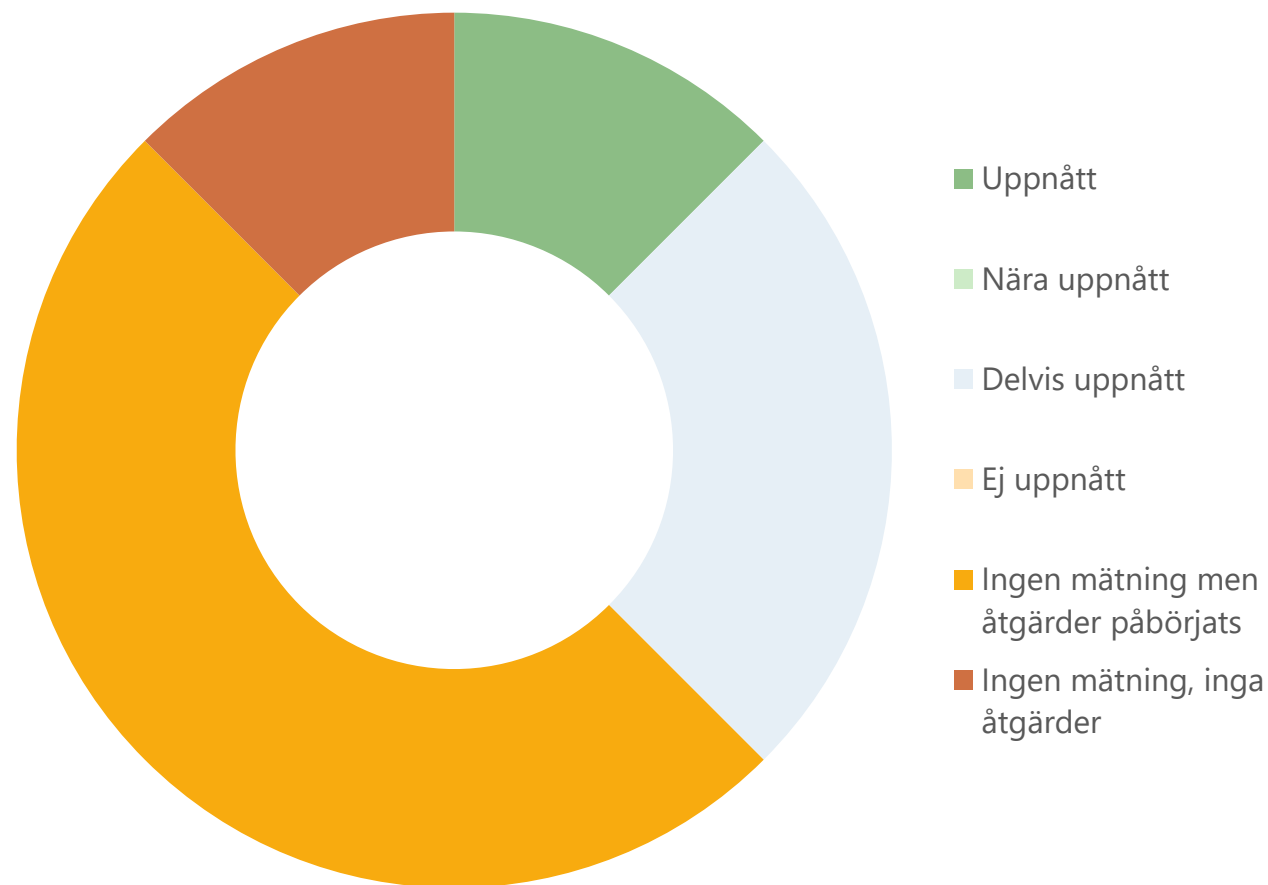
Mål 3.1

Andel möbel- och textilinköp i kommunens verksamheter som är återbrukat ska öka jämfört med år 2022

Flera av kommunerna har startat upp möbelcirkulation inom kommunen. En kommun har ett ramavtal för återbrukade möbler. Det är dock endast någon enstaka kommun som kartlagt eller mäter andelen som är återbrukat. Det fattas en närmare definition kring hur mycket andelen ska öka för respektive kommun för att målet ska anses uppfyllt.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- Under 2023 startade **Marks kommun** returlaget inom barn- och utbildningsförvaltningens verksamhet, och även en portal lanserades där möbler kan cirkuleras mellan verksamheterna.
- I **Ulricehamns kommun** har en utredning gjorts gällande organisation för möbelåterbruk. Politiskt beslut inväntas.
- **Borås Stad** har ett Adda-avtal* för återbrukade möbler som gäller från 1 december 2022. Avtalet möjliggör inköp av begagnade möbler genom upphandlade leverantörer.

* Adda är ett verksamhetsstöd till offentlig sektor och erbjuder avtal och tjänster inom strategisk försörjning.

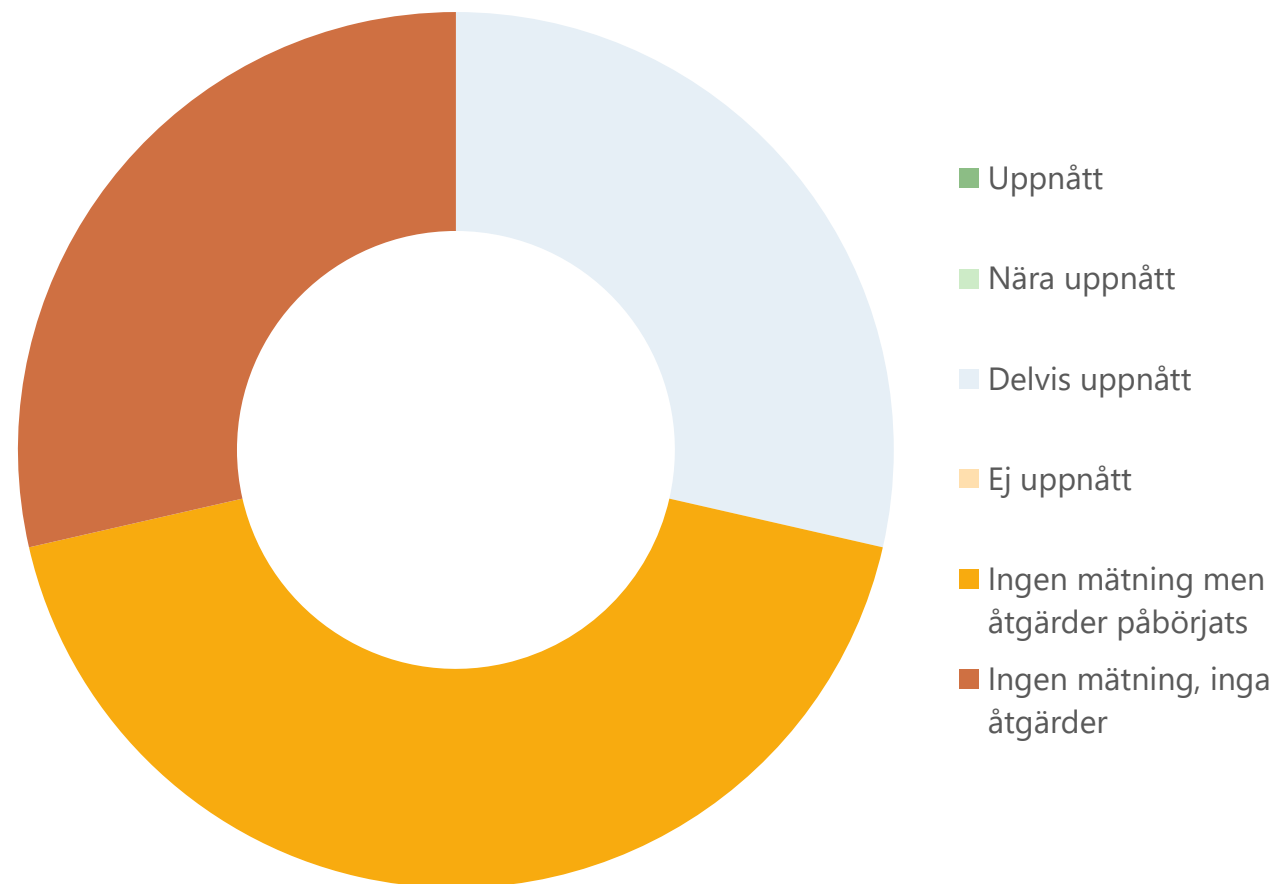
Mål 3.2

Återanvändningen eller återvinningen av bygg- och rivningsmaterial inklusive massor från kommunala bygg-, mark- och anläggningsprojekt ska öka jämfört år 2022

Få av kommunerna har påbörjat mätning. I flera kommuner har processer eller åtgärder startats för att arbeta med detta mål. Det fattas en närmare definition kring hur mycket andelen ska öka för respektive kommun för att målet ska anses uppfyllt.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Marks kommuns** lokalförsörjningsförvaltning har en rutin för hur de jobbar med återbruk och återvinning i deras projekt.
- I **Herrljunga kommun** pågår en diskussion för att tillvarata byggmaterial vid byggnation/rivning.
- I **Borås Stad** tas dessa frågor upp med byggherren på tekniskt samråd inför att startbesked för en byggnation kan ges.

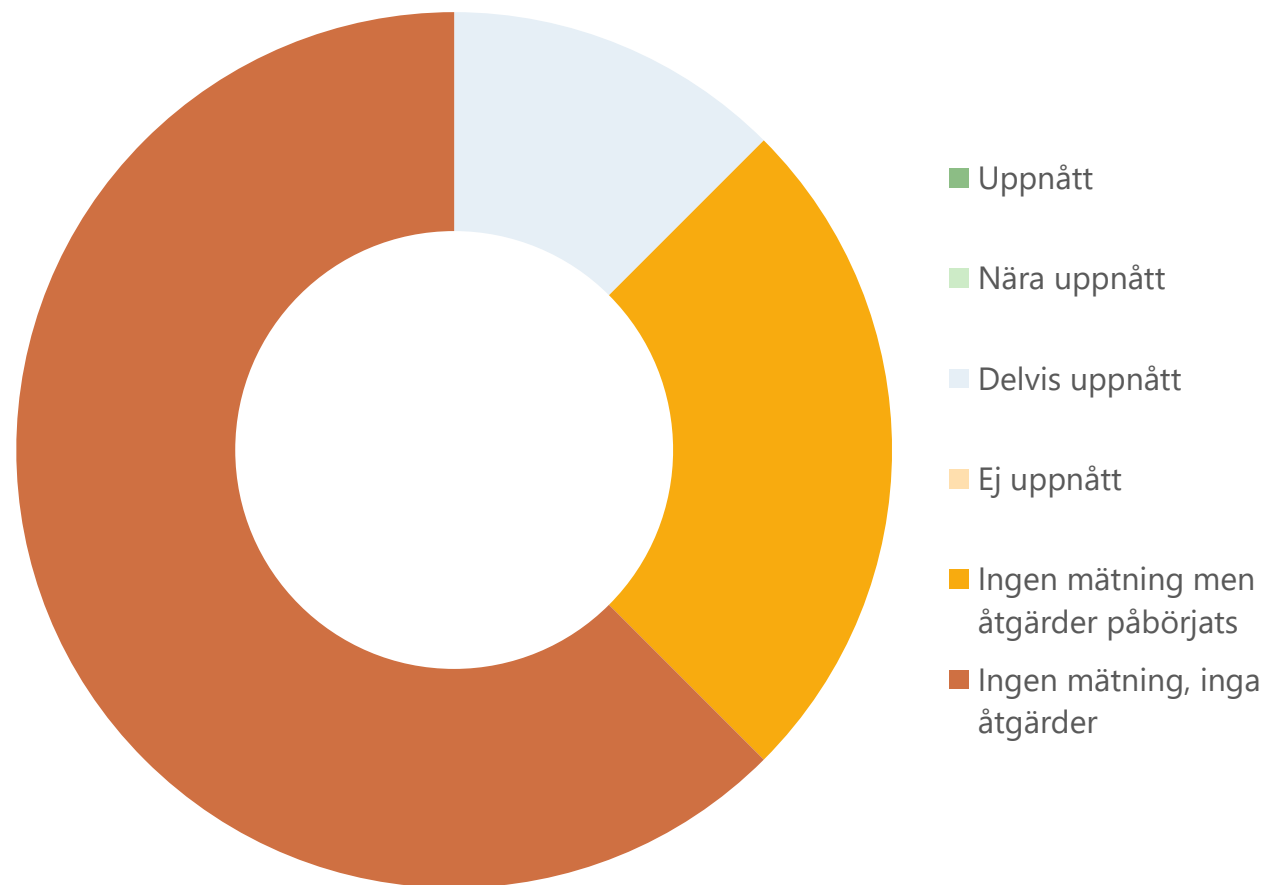
Mål 3.3

Livslängden på elektronik i kommunens verksamheter ska öka jämfört med år 2022

I någon enstaka kommun har mätning sammanställts. Majoriteten av kommunerna har varken startat upp mätning eller vidtagit åtgärder. Det fattas en närmare definition kring hur mycket andelen ska öka för respektive kommun för att målet ska anses uppfyllt.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Borås stad** leasas mobiler ut 3 år istället för 2 som det var tidigare.
- Telefonernas livslängd i **Bollebygds kommun** är mellan ca 3-5 år. De använder telefonerna så länge de kan användas i deras IT struktur. När telefonerna inte kan användas längre lämnas de till IT som skickar dem vidare för återvinning.
- I **Ulricehamns kommun** ger återanvändning och möjlighet att köpa ut datorer efter leasingtiden incitament för att behandla datorerna försiktigt.

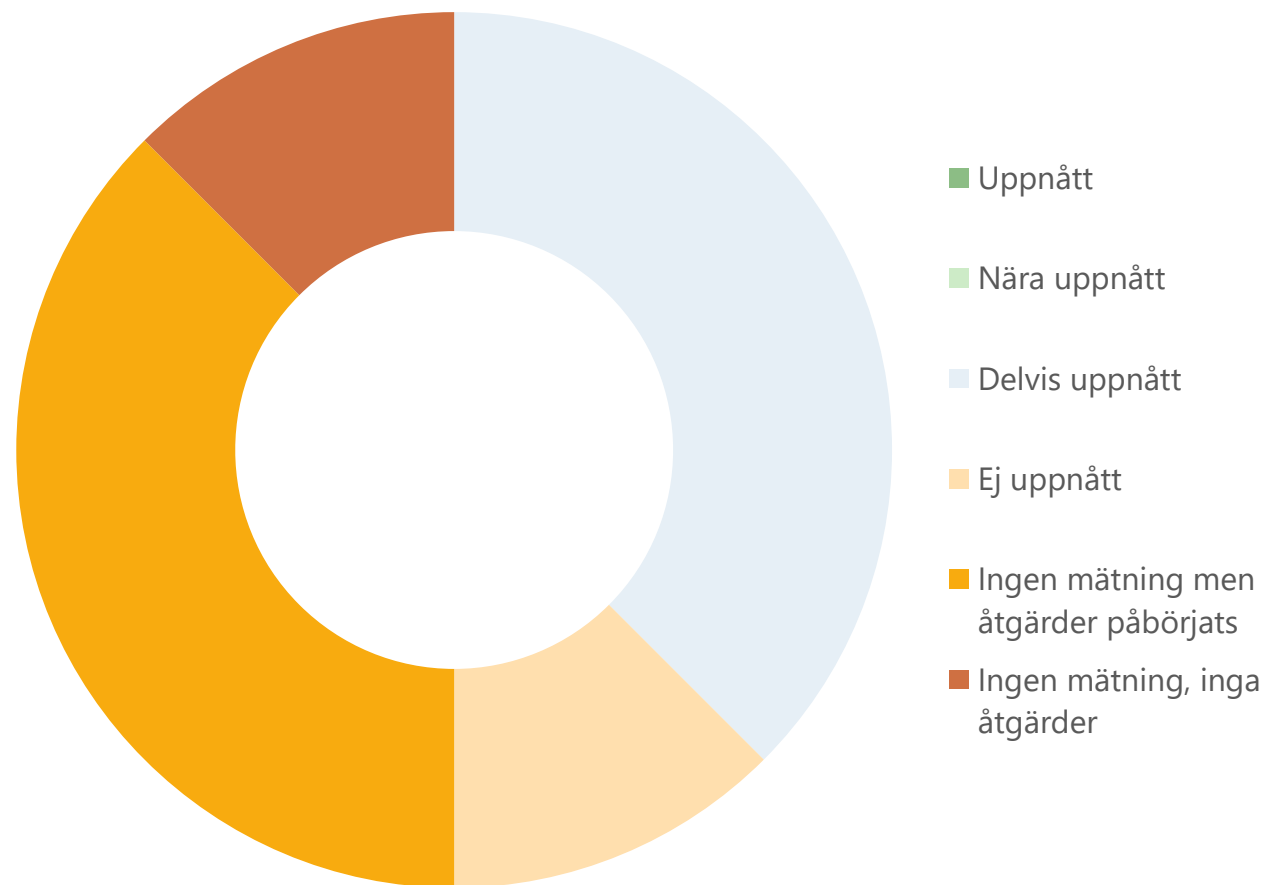
Mål 3.4

Invånarna ska ha möjlighet till enkel och tillgänglig återanvändning av produkter

De flesta kommuner erbjuder sina kommuninvånare möjlighet att lämna saker till återanvändning, dock oftast på återvinningscentraler vilka för alla inte är enkla eller tillgängliga att ta sig till. Det finns ingen överenskommen definition för vad målet innebär i praktiken.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- Det finns möjlighet till återanvändning på **Borås Stads** ÅVC:er. ÅVC personalen uppmanar till att skänka bort saker, det är ett inarbetat arbetssätt.
- Moga Returen i **Svenljunga kommun** har en plats för återbruk, dit kommuninvånare är välkomna att ta och återanvända ex möbler.

Målområde 4: Sortera mera

Reflektioner och rekommendationer

Inom målområde 4 har flera medlemskommuner ett väletablerat arbetssätt för att följa upp och minska avfallsmängder samt felsorterat avfall.

Inom mål 4.3 och 4.4 har majoriteten av kommunerna nått målen helt eller delvis. Men målen är inte siffersatta och det finns en ovisshet i hur mycket något ska öka eller minska för att målet ska anses vara uppfyllt.

Kommande lagstiftning kan påverka flera mål i en positiv riktning.

För att på delregional nivå nå målen inom målområde 4 rekommenderas fortsatt samverkan och erfarenhetsutbyte samt arbetssätt för kontinuerlig uppföljning.

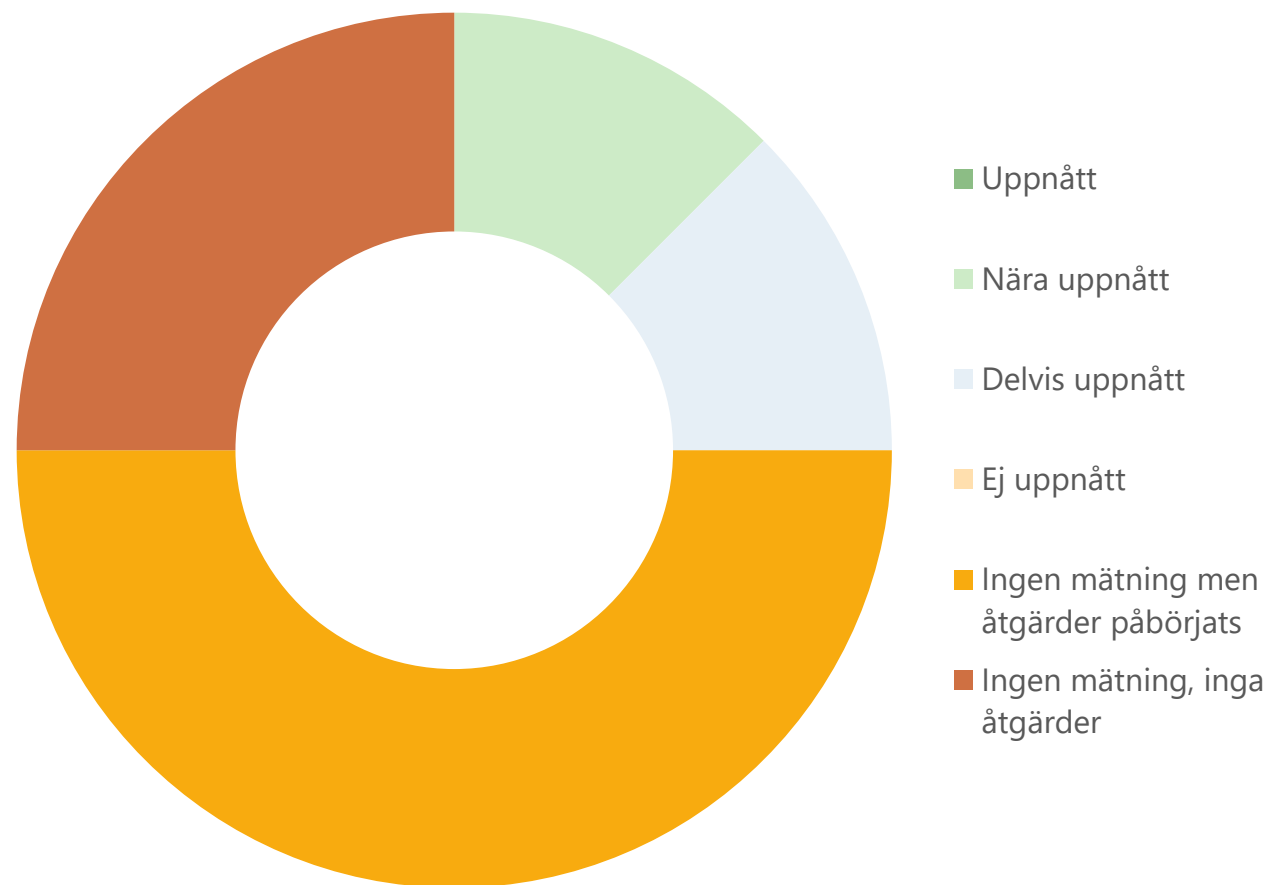
Mål 4.1

Alla kommunala verksamheter och dess anställda ska ha möjlighet att enkelt och nära kunna sortera ut sitt avfall

I dagsläget fattas sorteringsmöjligheter i många av kommunernas verksamheter. Kommunerna upplever att det är svårt att kartlägga och mäta detta mål. Några få kommuner har påbörjat arbetet med kartläggning och införandet av sorteringsmöjligheter och en enda kommun har infört sorteringsmöjligheter i samtliga fastigheter.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Marks kommun** har påbörjat åtgärder under 2023 med borttagande av sopkorgar på tre större kontorsbyggnader och en mindre samt införande av sopsorteringskärl.
- I **Tranemo kommun** planeras en upphandling av avfallshämtning (förpackningar) i slutet av 2023.

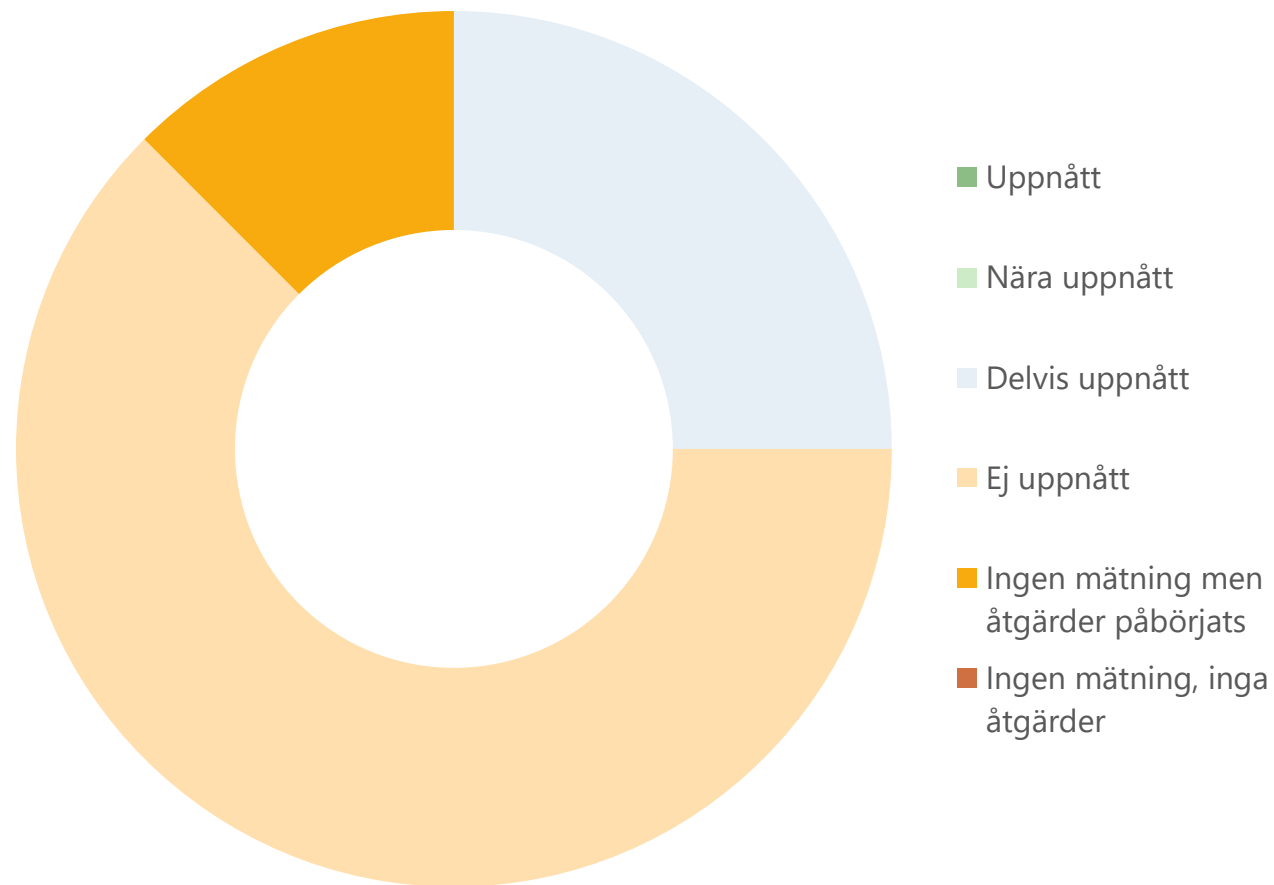
Mål 4.2

Andelen felsorterat i restavfallet ska minska med 50% jämfört med år 2021

Detta mål mäts regelbundet hos kommunerna via plockanalyser med olika intervall, varav nollmätning under eller efter år 2021 fortfarande fattas för någon enstaka kommun. Då fastighetsnära insamling blir obligatoriskt från 2024 fokuserar kommunerna i nuläget på införandet av detta och få övriga åtgärder görs.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Tranemo kommun** pågår planering av införande av fastighetsnära insamling av förpackningar samt en informationsfilm om sortering av förpackningar på sociala medier.
- **Borås Stad** planerar för utökning av förpackningsinsamling.

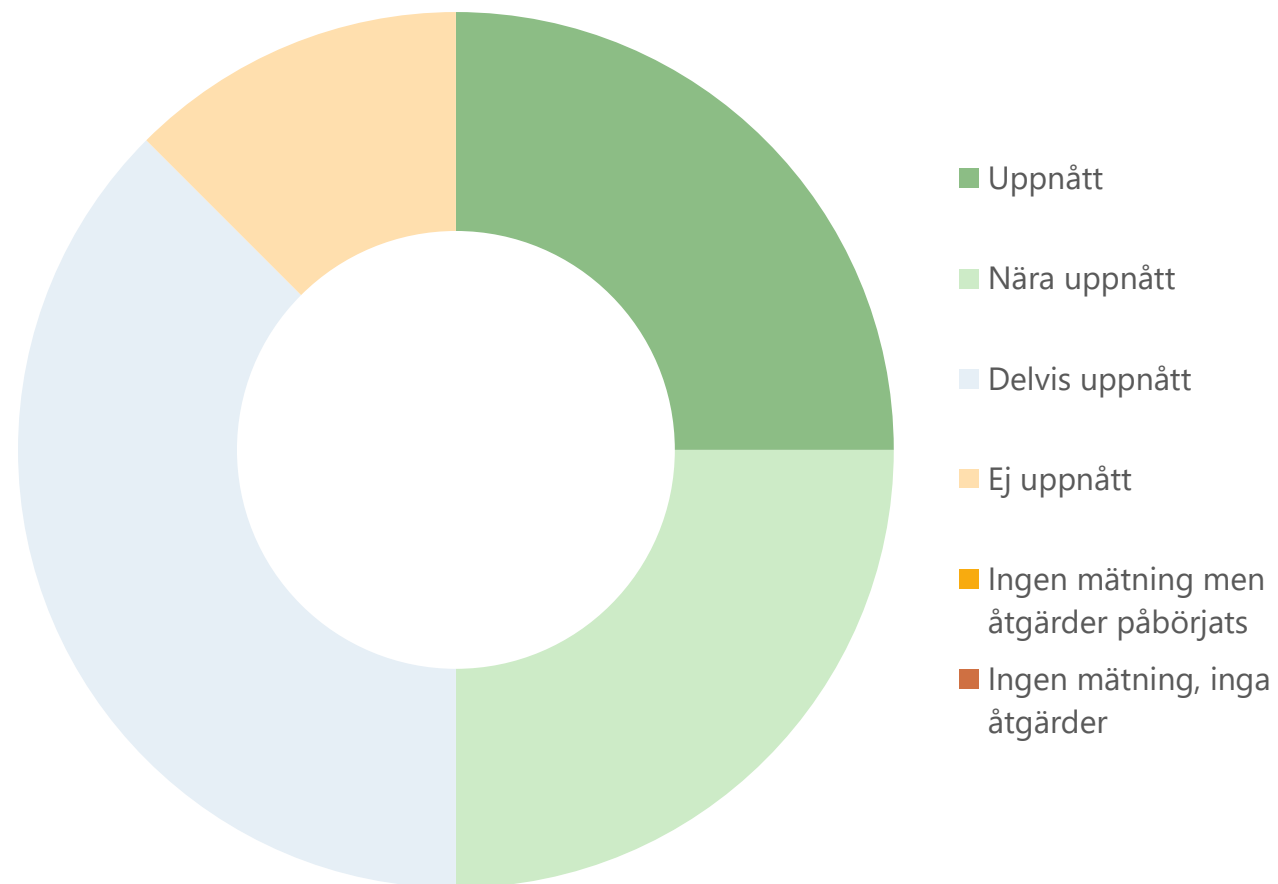
Mål 4.3

Mängd avfall från ÅVC som behandlas med förbränning och deponering ska minska jämfört med år 2021

Detta mål mäts regelbundet hos kommunerna. Flera kommuner har startat ett systematiskt arbete med målområdet och ser en positiv trend. Det fattas en närmare definition kring hur mycket minskning målet ska innebära för respektive kommun.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- Utsortering av plast, samt en insats att få bort förpackningar ur brännbart har gjorts i **Tranemo kommun** under hösten.
- **Borås Stad** har påbörjat arbetet med cirkulär masshantering. I dagsläget sorterar de ut sten som sedan återanvänds på deras anläggningar. Vad gäller förorenade jordar så inväntar de beslut från myndighet för att påbörja det arbetet.

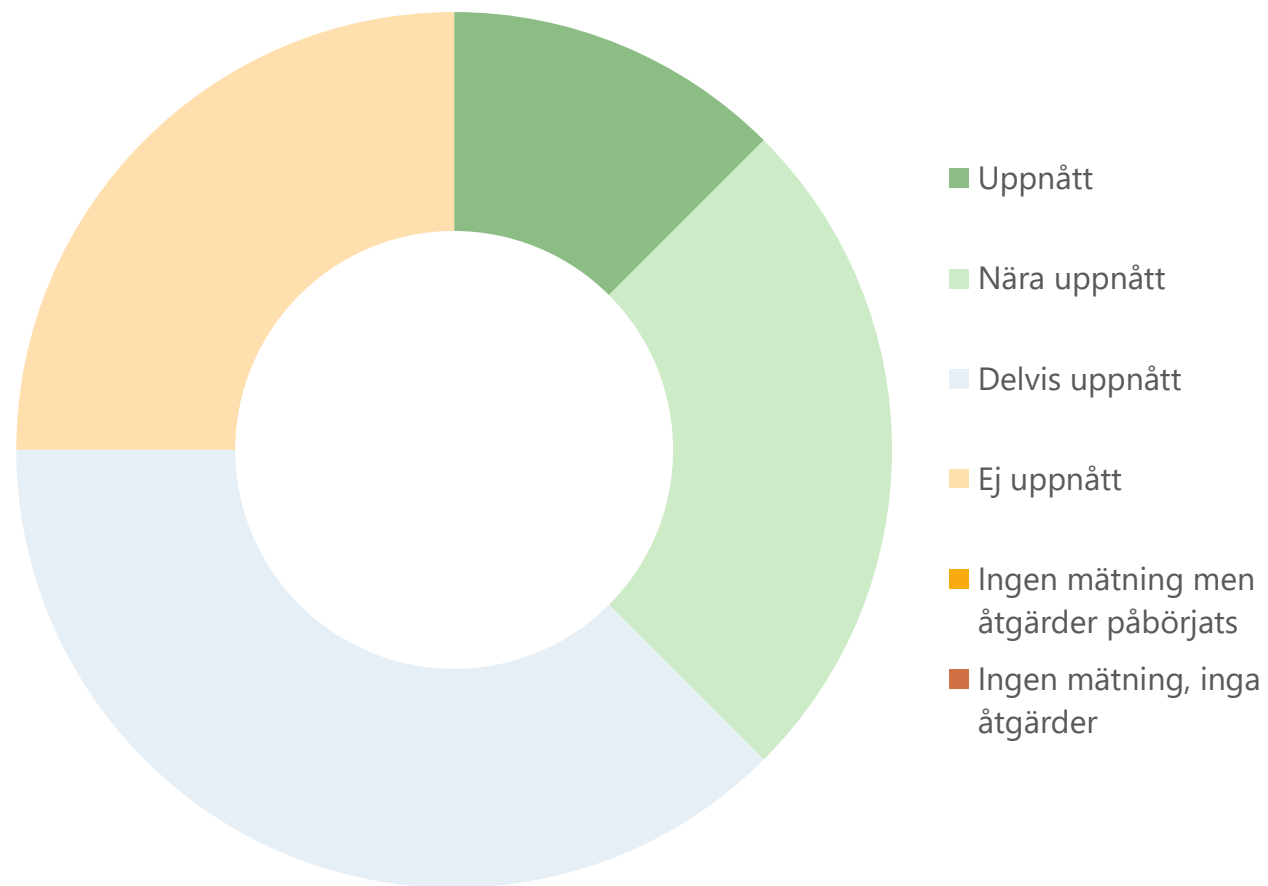
Mål 4.4

Andel hållbara och effektiva avfallstransporter i kommunens regi ska öka jämfört med år 2021

Detta mål mäts regelbundet hos alla kommuner. Flera av kommunerna har redan delvis hållbara transporter. Några av kommunerna arbetar för att ytterligare öka hållbarheten eller effektivisera avfallstransporter. Det fattas en närmare definition kring hur mycket andelen ska öka för respektive kommun för att målet ska anses uppfyllt.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- **Vårgårda kommun** har gasbilar som krav gällande insamling av mat- och restavfall samt slam.
- **Borås Stad** ska testa en elbil till fyrfacksinsamling.
- Krav ställs vid upphandling av transporter i **Svenljunga kommun**.

Målområde 5: Fimpa skräpet

Reflektioner och rekommendationer

Utmaningarna kring nedskräpning kan se väldigt olika ut för kommunerna. Kommande tid bör kommunerna fokusera på att komma igång med åtgärder och aktiviteter.

För att på delregional nivå nå målet inom målområde 5 ses inspiration och omvärldsbevakning som en nyckel för stödja kommunerna.

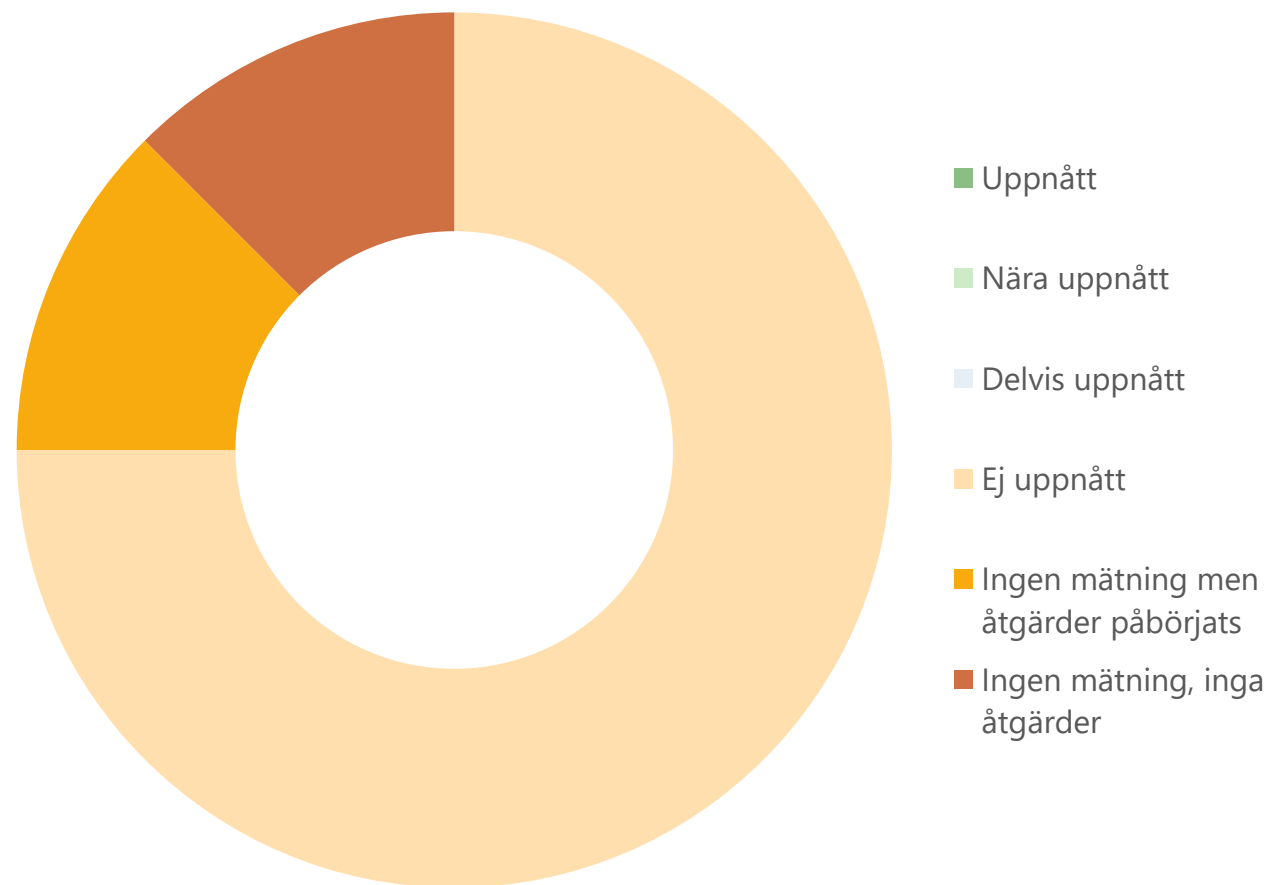
Mål 5.1

Nedskräpning ska minska med 50 % jämfört med år 2022

Fem av åtta kommuner har genomfört skräpmätningar under 2022 som en start på arbetet med målet. Några av kommunerna har startat ett aktivt arbete för att minska nedskräpningen.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- Ett försök med att minska nedskräpning från elever från Mogaskolan i **Svenljunga kommun** är påbörjad. Särskilda soptunnor byggs för ändamålet.
- Skräpmätningar har utförts i **Herrljunga kommun** och **Vårgårda kommun** under hösten 2022 som också blir 0-värde.
- **Tranemo kommun** har anordnat skräpplockardagar för barn.

Målområde 6: Planera in plats för avfallet

Reflektioner och rekommendationer

På kommunal nivå kan ett arbete med att ytterligare öka samverkan med de inom kommunen som arbetar med olika delar i samhällsbyggnadsprocessen.

För att på delregional nivå nå målen inom målområde 6 rekommenderas att ytterligare arbeta med att tydliggöra indikatorer samt möjliggöra samverkan och utbyte mellan kommunerna.

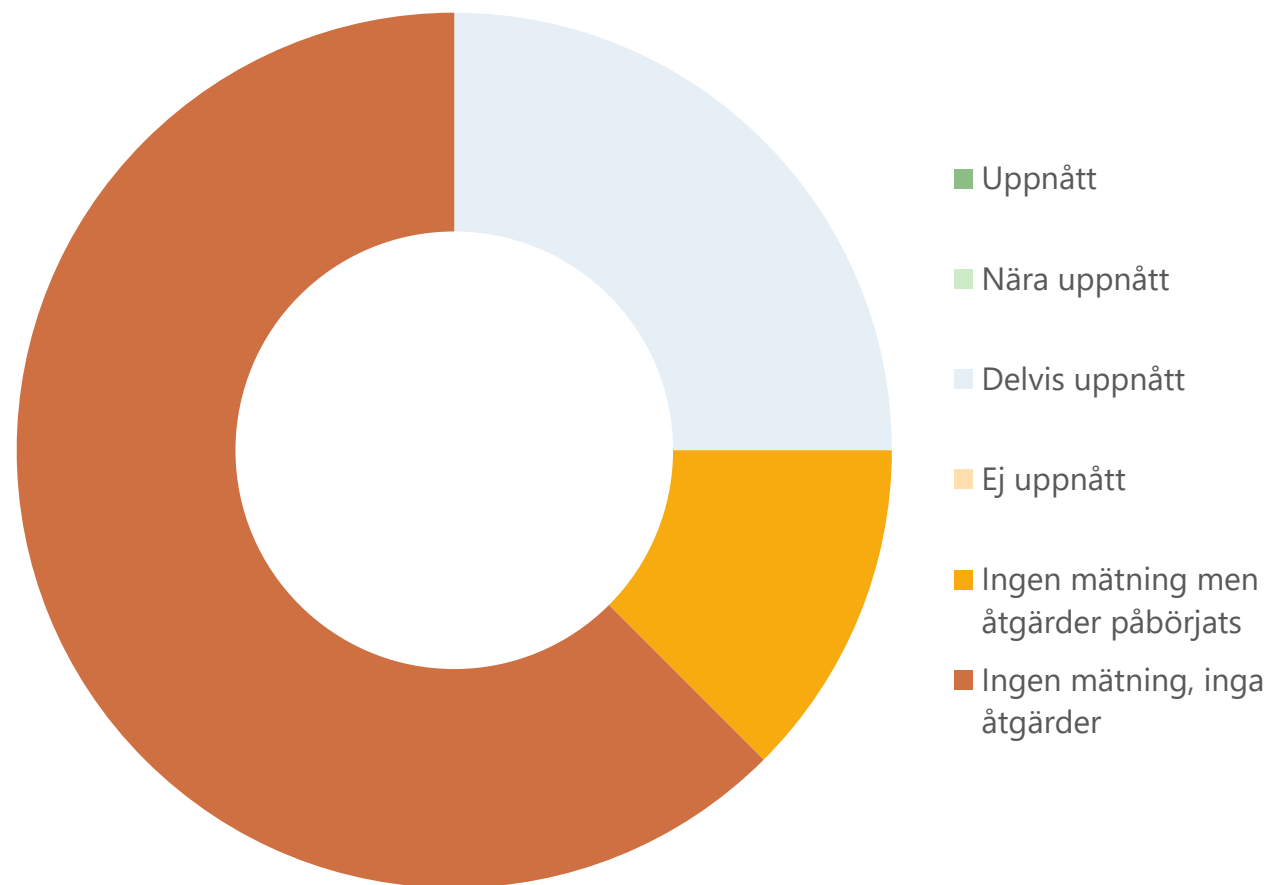
Mål 6.1

Små och stora anordningar för återbruk, återvinnings och avfallshantering ska lokaliseras i strategiska lägen så att de är enkla att använda ur både brukar- och insamlingssynpunkt.

Flera av kommunerna upplever en osäkerhet kring hur dom ska bedöma att indikatorerna i mål 6.1 i avfallsplanen är uppfyllda. Några kommuner har aktiv samverkan i samhällsbyggnadsprocessen. Kommunernas arbete är idag till största del begränsat till stora anläggningar som inte är centralt placerade.

Exempel på åtgärder från kommunerna

- I **Tranemo kommun** pågår ett samarbete kring att få in avfallsfrågan i den nya ÖP:n.
- Återbruk infört på Moga Returen i **Svenljunga kommun**, ny återvinningsstation på Hallavägen i Överlida. AME:s möbelåterbruk. Frågorna behandlas kontinuerligt vid möten under detaljplaneprocessen.
- I **Bollebygds kommun** finns avfallsfrågor med i de checklistor och rutiner som plan och bygg arbetar efter och de har en aktiv samverkan mellan olika enheter/processer.

SLUTSATS OCH REFLEKTION

Hur går då genomförandet av Avfallsplanen? I dagsläget är det fortfarande svårt att säga något gällande måluppfyllelse för en del mål då det saknas nollmätning eller mätning att jämföra nollmätningen mot. Men redan nu går att se mönster och variationer i måluppföljningen samt reflektera över utmaningar eller viktiga faktorer för det framtida arbetet:

- Mätning och uppföljning är svårt. Det intygar även andra regioner som arbetar med att följa upp sin avfallsplan. Uppföljning är dock viktigt, både som ett sätt att se hur det går med måluppfyllelse men även som ett sätt att organisera sig och sätta avfallsplanen i fokus hos kommunerna.
- Framöver kommer kommunerna behöva göra ett arbete för att siffersätta mål som i dagsläget endast är definierade som "öka" eller "minska".
- Bland samtliga kommuner är det endast mål 1.1 och 4.3 som följs upp konsekvent. Målområdena 2 och 3 är mer utmanande att följa upp, även om det finns flera som aktivt genomför åtgärder inom dessa områden.
- I flera mål är det svårt att säga något om hur det egentligen går då insamling av data upplevs som svårt. Avfallsplanenätverket arbetar aktivt för att identifiera och skapa underlag för uppföljning av dessa mål.
- Även om det är svårt att mäta måluppfyllelsen i siffror och statistik i dagsläget pågår det redan flera aktiviteter och åtgärder runt om i kommunerna som sannolikt bidrar till att kommunerna når målen.
- Möbelåterbruk är ett område där flera kommunerna tagit kliv framåt under 2022. Både genom interna Möbelåterbruk eller ramavtal för återbrukade möbler.
- Upphandling är en viktig nyckel för att nå mål inom flera målområden. Det finns dock ingen konsensus vem det är som har ansvar för att cirkularitet eller avfallsminimering krävs i upphandlingsförfaranden. Om detta inte tydliggörs riskerar kommunerna att inte nå vissa mål.

SLUTSATS OCH REFLEKTION

- För att medarbetare ska kunna driva arbetet framåt krävs både struktur, mandat och ekonomiska resurser.
- I vissa fall kan arbete med måluppfyllelse bidra till ekonomiska fördelar, exempelvis genom att minska engångsartiklar eller återanvända arbetskläder.
- Det är viktigt att påpeka att många aktörer ute i kommunerna måste engagera sig och ta sitt ansvar för att målen i avfallsplanen ska nås.
- Det finns ett stort engagemang och vilja hos medarbetare ute i kommunerna att arbeta för en cirkulär och hållbar framtid. Ett exempel som visar detta är de cirka 120 deltagande från kommunerna som deltagit på digitala introduktioner av avfallsplanen samt de cirka 90 tjänstepersoner som samlades på Cirkulära dagen.
- Avfallsplanenätverket har spelat en viktig roll både i att driva på arbetet i respektive kommun och att möjliggöra samverkan mellan kommunerna.
- Samverkan och samarbete är betydande för att kommunerna ska nå målen i avfallsplanen. Det skapar synergieffekter, ger mer resurser, tillgängliggör kompetens och bidrar med energi och inspiration.

